

סיכון שוק

תוכן העניינים

<u>עמוד</u>	<u>נושא</u>
208-2	הנחיות למדידת סיכון
208-10	דרישת ההון
208-11	סיכון שוק - שיטת המדידה הסטנדרטית
208-11	סיכון שיעור ריבית
208-24	סיכון פוזיציה במניות
208-28	סיכון שער חליפין
208-31	טיפול באופציות

א. הנחיות למדידת סיכון

- 683(i). סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסדים על פוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובעים משינויים במחירי השוק. הסיכונים שעליהם חלה דרישה זו הם:
- הסיכונים הנובעים ממכשירים הקשורים לריבית ולמניות בתיק למסחר;
 - סיכון שער חליפין בתאגיד הבנקאי כולו.

1. היקף וכיסוי של דרישות ההון

- 683(ii). דרישות ההון בגין מכשירים הקשורים לשיעורי ריבית ולמניות, יחולו על פריטי התיק למסחר הנוכחיים שהוערכו בזהירות על ידי התאגיד הבנקאי בהתאם לסעיפים 685 עד 689(iv) להלן ולהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 209. הגדרת "התיק למסחר" מופיעה בסעיפים 685 עד 689(iii) להלן.
- דרישות ההון בגין מכשירים הקשורים לשיעורי ריבית ולמניות לא יחולו בהתקיים התנאים המפורטים להלן:

- א. עסקי התיק למסחר (trading book business) לא עוברים בד"כ 5% מסך עסקי התאגיד.
- ב. סך הפוזיציות של התיק למסחר לא עוברות בד"כ 120 מיליוני ש"ח.
- ג. עסקי התיק למסחר לא עוברים 6% מסך עסקי התאגיד, וסך הפוזיציות של התיק למסחר לא עוברים 160 מיליוני ש"ח.
- בכדי לחשב את הפרופורציות של עסקי התיק למסחר ביחס לסך עסקי התאגיד יש לסכום הן את העסקים המאזניים והן את העסקים החוץ-מאזניים. למטרה זו: איגרות חוב יילקחו על פי ערך השוק שלהן או לפי הערך הנקוב שלהן, מניות יילקחו בחשבון לפי ערך השוק שלהן, ונגזרים בהתאם לערך השוק או לערך הנקוב של נכסי הבסיס שלהם. פוזיציות בלונג ופוזיציות בשורט יסוכמו ללא התחשבות בסימנים שלהם.
- במצב בו התאגיד הבנקאי חורג מאחת מהמגבלות המפורטות בסעיפים א' וב' ליותר מ-10 ימי עסקים, או מהמגבלה המפורטת בסעיף ג', עליו לדווח על כך לפיקוח.

- 683(iii). דרישות ההון בגין סיכון שער חליפין יחולו על סך כל פוזיציות המטבע של התאגיד הבנקאי, בכפוף לשיקול דעת מסוים שלא לכלול פוזיציות מבניות על שער חליפין (structural foreign exchange position). מובן כי חלק מפוזיציות אלה ידווחו, ועל כן יוערכו לפי שווי שוק, אולם חלקן עשוי להיות מדווח ומוערך לפי שוויים בספרים.
- על התאגיד הבנקאי חל איסור לקיחת פוזיציה בסיכון סחורות על חשבון הנוסטרו שלו. תאגיד בנקאי רשאי לקנות ולמכור מכשירים פיננסיים נגזרים על מחירי סחורות עבור לקוחותיו במסגרת פעילות תיווך בלבד.

683(iv). בטל.

683(v). בדומה להנחיה באשר לסיכון אשראי, דרישות ההון בגין סיכון שוק יחולו על בסיס מאוחד כלל עולמי (worldwide). בקבוצה המנהלת דו"חות על בסיס עולמי מאוחד, ושהונה מוערך על בסיס עולמי, יותר לתאגיד בנקאי לדווח על פוזיציות חסר (short) ויתר (long) באותו מכשיר בדיוק (כגון מטבעות, מניות (equity) או איגרות חוב) על בסיס נטו, מבלי להביא בחשבון היכן נרשמו¹¹¹. זאת ועוד, ניתן להחיל על בסיס מאוחד גם את כללי הקיזוז המפורטים בהוראה זו. עם זאת, תהיינה נסיבות שבהן המפקח ידרוש שפוזיציות יחידות יכללו במערכת המדידה מבלי קיזוז או התחשבות נטו כנגד פוזיציות של חברות אחרות בקבוצה. פעולה זו עשויה להידרש, לדוגמה, כאשר ישנם מכשולים להעברה מהירה של רווחים מחברה בת בחו"ל, או כאשר ישנם קשיים משפטיים או פרוצדוראליים לניהול סיכונים על בסיס מאוחד בזמן. בנוסף, המפקח ישמור על הזכות להמשיך לעקוב אחר סיכונים שוק של ישויות בודדות שלא על בסיס מאוחד, כדי להבטיח שחוסר איזון משמעותי בתוך קבוצה לא יחמוק מפיקוח, וכן כדי להבטיח שתאגידים בנקאיים לא מעבירים פוזיציות בתאריכי הדיווח בדרך שתמנע את מדידתן.

684. בטל.

685. התיק למסחר מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות עם כוונת מסחר או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר. כדי שמכשיר פיננסי יהיה כשיר לטיפול של דרישות ההון של תיק למסחר, עליו להיות חופשי מאמנה כלשהי המגבילה את סחירותו או שקיימת אפשרות לגדרו באופן מלא. בנוסף, הפוזיציות ינוהלו ויוערכו באופן תכוף ומדויק, והתיק ינוהל באופן פעיל.

686. מכשיר פיננסי הוא כל חוזה שיוצר הן נכס פיננסי לישות אחת, והן התחייבות פיננסית או מכשיר הוני לישות אחרת. מכשירים פיננסיים כוללים הן מכשירים פיננסיים ראשוניים (או מכשירי מזומן) והן מכשירים פיננסיים נגזרים. נכס פיננסי הוא כל נכס שהוא מזומן, הזכות לקבל מזומן או נכס פיננסי אחר; או הזכות החוזית להחליף נכסים פיננסיים בתנאים עדיפים פוטנציאלית, או מכשיר מניות (equity). התחייבות פיננסית היא ההתחייבות החוזית להעביר מזומן או נכס פיננסי אחר או להחליף התחייבויות פיננסיות בתנאים לא עדיפים פוטנציאלית.

687. פוזיציות המוחזקות למסחר הן אלה המוחזקות במתכוון לצורך מכירה חוזרת בטווח זמן קצר ו/או מתוך כוונה להרוויח משינויי מחירים ממשיים או צפויים בטווח קצר או ללכוד רווחי ארביטריז', והן עשויות לכלול, לדוגמה, פוזיציות קנייניות, פוזיציות הנובעות משירות ללקוח (client servicing) (כגון matched principal broking) ועשיית שוק.

687(i). חובה שלתאגיד הבנקאי יהיו מדיניות ונהלים ברורים לקביעת אילו חשיפות לכלול בתיק למסחר ואילו להוציא ממנו למטרות חישוב ההון הפיקוחי שלו, כדי להבטיח עמידה

¹¹¹ פוזיציות של חברות בנות שאינן בבעלות מלאה, תהיינה כפופות לעקרונות חשבונאות מקובלים במדינה שבה החברה האם מפוקחת.

בקריטריונים בנוגע לתיק למסחר המפורטים בפרק זה ותוך התחשבות ביכולות ובפרקטיקות של התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים. הציות למדיניות ולנהלים אלו יתועד באופן מלא ויהיה נתון לביקורת פנימית תקופתית.

687(ii). מדיניות ונהלים, כאמור, יתייחסו, לכל הפחות, לשיקולים הכלליים המפורטים להלן. הרשימה

להלן לא נועדה לספק סדרת בדיקות שמוצר או קבוצת מוצרים קשורים חייבים לעמוד בהן, כדי שיהיו כשירים להיכלל בתיק למסחר. הרשימה היא רשימה מינימאלית של נקודות עיקריות אליהן חייבים להתייחס במסגרת המדיניות והנהלים לניהול כולל של התיק למסחר של התאגיד :

- הפעילויות שתאגיד בנקאי מחשיב כפעילויות מסחר ורואה בהן חלק מהתיק למסחר למטרות הון פיקוחי ;
- המידה שבה ניתן לשערך חשיפה יומית למחירי שוק (marked-to-market) על ידי התייחסות לשוק פעיל, נזיל ודו-כיווני ;
- לחשיפות שמשוערכות לפי מודל (marked-to-model), המידה שבה התאגיד הבנקאי יכול :
 - (i) לזהות את הסיכונים המהותיים של החשיפה ;
 - (ii) לגדר את הסיכונים המהותיים של החשיפה והמידה בה למכשירי גידור קיים שוק פעיל, נזיל ודו כיווני ;
 - (iii) להגיע לאומדנים מהימנים של ההנחות והפרמטרים העיקריים המשמשים במודל.
- המידה שבה התאגיד הבנקאי מסוגל ונדרש להפיק הערכות של החשיפה, שניתנות לתיקוף חיצוני באופן עקבי ;
- המידה שבה מגבלות משפטיות או דרישות תפעוליות אחרות עשויות להכשיל את יכולתו של התאגיד הבנקאי להנזיל מיידית את החשיפה ;
- המידה שבה התאגיד הבנקאי נדרש, ומסוגל, לנהל את סיכון החשיפה באופן פעיל במסגרת פעולות המסחר שלו ; וכן
- המידה שבה התאגיד הבנקאי עשוי להעביר סיכון או חשיפות בין התיק הבנקאי ובין התיק למסחר והקריטריונים להעברות כאלה.

688. להלן הדרישות הבסיסיות החלות על פוזיציות שתהיינה כשירות לטיפול בדרישות הון של תיק למסחר.

- קיומה של אסטרטגיית מסחר מתועדת בבהירות עבור הפוזיציה/המכשיר או התיקים, שאושרו על ידי ההנהלה הבכירה (שתכלול, אופן אחזקה צפוי).
- קיומם של מדיניות ונהלים ברורים לניהול פעיל של הפוזיציה, שחייבים לכלול :
 - הפוזיציות מנוהלות בדסק מסחר ; נקבעו מגבלות לפוזיציות והתאגיד הבנקאי עוקב אחר הלימותן ;
 - לסחרנים יש אוטונומיה להיכנס/לנהל את הפוזיציה במסגרת המגבלות שהוסכמו ובהתאם לאסטרטגיה שהוסכמה ;

- הפוזיציות משוערכות למחירי שוק לפחות על בסיס יומי, ובמקרה של שערוך למודל (marked-to-model) חובה שהפרמטרים יוערכו על בסיס יומי ;
- הפוזיציות מדווחות להנהלה הבכירה כחלק בלתי נפרד מתהליכי ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי ; וכן
- מתנהל מעקב פעיל אחר הפוזיציות תוך התייחסות למקורות של מידע שוק (יש להעריך את נזילות השוק או את היכולת לגדר את הפוזיציות או את פרופילי הסיכון של התיק). המעקב יכלול הערכה של איכות וזמינות נתוני הקלט (input) מהשוק לתהליכי האמידה, רמת המחזור (turnover) בשוק, גודלן של הפוזיציות הנסחרות בשוק וכד'.
- מדיניות ונהלים מוגדרים בבהירות למעקב אחר פוזיציות כנגד אסטרטגיית המסחר של התאגיד הבנקאי, לרבות ניטור המחזור ופוזיציות מוקפאות (stale positions) בתיק למסחר של התאגיד הבנקאי.

.689 בטל.

.689(i) כאשר תאגיד בנקאי מגדר חשיפה לסיכון אשראי בתיק הבנקאי באמצעות נגזר אשראי שנרשם בתיק למסחר (דהיינו, עושה שימוש בגידור פנימי), החשיפה בתיק הבנקאי איננה נחשבת כחשיפה שגודרה לצורכי דרישות הון, אלא אם התאגיד הבנקאי רכש, מצד שלישי שהוא ספק הגנה כשיר, נגזר אשראי המקיים את הדרישות של סעיף 191 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנוגע לחשיפה בתיק הבנקאי. כאשר הגנה כזאת נרכשת מצד שלישי והיא מוכרת למטרות הון פיקוחי כגידור של חשיפה בתיק הבנקאי, אין לכלול בתיק למסחר למטרות הון פיקוחי את נגזר האשראי החיצוני או הפנימי המגדר.

.689(ii) פוזיציות במכשירי ההון הפיקוחי הכשירים של התאגיד הבנקאי עצמו מנוכים מהון. פוזיציות במכשירי הון פיקוחי כשירים של תאגידים בנקאיים אחרים, של חברות ניירות ערך (securities firms) ושל ישויות פיננסיות אחרות, כמו גם נכסים בלתי מוחשיים, יטופלו בדרך שקבע המפקח בנוגע לאותם נכסים המוחזקים בתיק הבנקאי, אשר במקרים רבים הוא ניכוי מהון. כאשר תאגיד בנקאי מוכיח כי הוא 'עושה שוק' פעיל, המפקח יכול לקבוע חריג של סחרן (dealer exception) להחזקות של מכשירי הון של תאגידים בנקאיים אחרים, של חברות ניירות ערך ושל ישויות פיננסיות אחרות בתיק למסחר. כדי שתאגיד בנקאי יהא כשיר לחריג של סחרן, עליו לקיים מערכות ובקורות נאותות בנוגע למסחר במכשירי הון פיקוחי כשירים של מוסדות פיננסיים.

.689(iii) עסקאות מסוג רכש חוזר (repo-style) המוגבלות בזמן (term-trading) ונרשמות על ידי התאגיד הבנקאי בתיק הבנקאי, יכולות להיכלל בתיק למסחר של התאגיד הבנקאי למטרות הון פיקוחי, ובלבד שהתאגיד הבנקאי יכלול בתיק למסחר את כל העסקאות האלה מסוג רכש חוזר. למטרה זו, עסקאות מסוג רכש חוזר הקשורות למסחר מוגדרות רק כאותן עסקאות

העומדות בדרישות סעיפים 687 ו-688 ושבחן שתי הרגליים הן בצורת מזומנים או ניירות ערך שניתן לכלול אותם בתיק למסחר. בלא קשר לתיק שבו נרשמו, כל העסקאות מסוג רכש חוזר כפופות לדרישות הון החלות בגין סיכון אשראי של צד נגדי בתיק הבנקאי.

689(iv). לצרכי הוראה זו, "תיק למסחר בקורלציות" (correlation trading portfolio) כולל חשיפות איגוח ונגזרי אשראי מסוג n^{th} -to-default, אשר מקיימים את התנאים הבאים:

- הפוזיציות אינן פוזיציות של איגוח מחדש (res securitization), ואינן נגזרות של חשיפות איגוח אשר לא מספקות חלק יחסי שווה (pro rata) בתקבולים מרובד איגוח (securitization tranche) (כלומר, לא יכללו אופציות על רובד איגוח, או רובד עליון סינטטי ממונף (synthetically leveraged super-senior tranche)); ו-
- כל ישויות הייחוס (reference entities) הן מוצרים מסוג single-name, לרבות נגזרי אשראי מסוג single-name, לגביהם קיים שוק נזיל דו-סטרי. ההגדרה כוללת מדדים סחירים נפוצים המבוססים על ישויות ייחוס אלה. שוק דו-סטרי נחשב כקיים, כאשר ישנן הצעות קנייה ומכירה בלתי תלויות ומרצון חופשי, כך שמחיר, הקשור באופן סביר למחירי המכירה האחרונים או לציטוטי קניה/מכירה מרצון עכשוויים ותחרותיים, ניתן לקביעה בתוך יום אחד ולסליקה במחיר זה בתוך פרק זמן יחסית קצר, בהתאם לנוהגי המסחר.

פוזיציות המתייחסות לנכס בסיס שמטופל כחשיפה קמעונית, כחוב בביטחון נכס למגורים או כחוב בביטחון נדל"ן מסחרי, לפי הגישה הסטנדרטית לטיפול בסיכון אשראי, לא נכללות בתיק למסחר בקורלציות. פוזיציות המתייחסות לדרישה מישות למטרה מיוחדת (special purpose entity) לא נכללות גם כן.

תאגיד בנקאי יכול לכלול בתיק למסחר בקורלציות גם פוזיציות המגדרות את הפוזיציות שתוארו לעיל, ואשר אינן חשיפות איגוח ואינן נגזרי אשראי מסוג n^{th} -to-default, וכאשר קיים שוק דו-סטרי נזיל, כמתואר לעיל, למכשיר או לנכסים שבבסיסו.

2. הנחיה לאמידה מושכלת

סעיפים 690-701 שולבו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 209.

3. שיטות למדידת סיכוני שוק

701(i). במדידת סיכוני שוק, תאגיד בנקאי יהיה רשאי לבחור בין שתי מתודולוגיות כלליות (המתוארות בסעיפים 709 עד 718(Lxix) ו-718(Lxx) עד 718(xcix) בהתאמה), בכפוף לאישור המפקח. חלופה אחת תהיה למדוד את הסיכונים לפי הגישה הסטנדרטית, תוך שימוש במסגרות המדידה המתוארות בסעיפים 709 עד 718(Lxix) להלן. סעיפים 709 עד 718(Lv) עוסקים בשלושת הסיכונים המטופלים בפרק זה, דהיינו שיעור הריבית, פוזיציות מניות ושער חליפין. סעיפים 718(Lvi) עד 718(Lxix) קובעים מספר שיטות אפשריות למדידת סיכון המחיר באופציות מכל הסוגים. דרישת ההון על פי שיטת המדידה הסטנדרטית תהיה הסכום האריתמטי של מדידות הסיכון לפי סעיפים 709 עד 718(Lxix).

701(ii). המתודולוגיה החלופית, הכפופה להתמלאותם של תנאים מסוימים ועל כן השימוש בה מותנה באישור מפורש של הפיקוח על הבנקים, מפורטת בסעיפים 718(Lxx) עד 718(xcix). מתודולוגיה זו מתירה לתאגידים בנקאיים להשתמש באומדני סיכון שנגזרו ממודלים פנימיים של התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים, בכפוף לשבעה סטים של תנאים:

- קריטריונים כלליים מסוימים בנוגע להלימות המערכת לניהול סיכונים;
- סטנדרטים איכותיים לפיקוח פנימי על השימוש במודלים, בעיקר על ידי ההנהלה;
- קווים מנחים להגדרת סט הולם של גורמי סיכון שוק (דהיינו, ריביות ומחירים בשוק המשפיעים על ערך של פוזיציות התאגידים הבנקאיים);
- סטנדרטים כמותיים המגדירים את השימוש בפרמטרים סטטיסטיים מינימאליים שכיחים למדידת סיכון;
- הנחיות למבחני קיצון (stress testing);
- נוהלי תיקוף לבחינה חיצונית של השימוש במודלים;
- כללים לתאגידים בנקאיים המשתמשים בשילוב של מודלים ושל הגישה הסטנדרטית.

701(iii). המתודולוגיה הסטנדרטית משתמשת בגישה של "אבני יסוד", שבה סיכון ספציפי וסיכון שוק כללי הנובעים מפוזיציות חוב ומניות מחושבים בנפרד. מרבית המודלים הפנימיים מתמקדים בחשיפות התאגיד הבנקאי לסיכון שוק כללי, ומותירים במרבית המקרים את המדידה של סיכון ספציפי (דהיינו, חשיפות למנפיקים ספציפיים של ניירות ערך חוב או מניות (debt securities or equity)¹¹²) באמצעות מערכות נפרדות למדידת סיכון אשראי. על תאגידים בנקאיים שמיישמים מודלים יחולו דרישות הון בגין הסיכון הספציפי שאינו נלכד על ידי המודלים שלהם. באותו אופן, תחול, דרישת הון נפרדת בגין סיכון ספציפי על כל תאגיד בנקאי שמיישם מודל במידה שהמודל אינו לוכד סיכון ספציפי. דרישת ההון לתאגידים בנקאיים המיישמים מודלים להערכת סיכונים ספציפיים, מפורטת בסעיפים 718(Lxxxvii) עד 718(xcvii) להוראה זו¹¹³.

701(iv). בעת מדידת סיכון המחיר באופציות לפי הגישה הסטנדרטית, כאשר לרשות התאגיד הבנקאי עומדות מספר חלופות ברמות שונות של תחכום (ראה סעיפים 718(Lvi) עד 718(Lxix)), יחילו רשויות הפיקוח את הכלל שלפיו ככל שתאגיד בנקאי מרבה לעסוק בכתיבת אופציות, כן מתודולוגיית המדידה שלו תהיה מתוחכמת יותר. בטווח הארוך, מצופה מתאגידים בנקאיים המנהלים מסחר משמעותי באופציות לעבור למודלים מקיפים של ערך נתון בסיכון (value-at-risk) ולציית לכל התקנים האיכותיים והכמותיים הקבועים בסעיפים 718(Lxx) עד 718(xcix).

701(v). המפקח מצפה מכל תאגיד בנקאי שחלה עליו דרישת הון בגין סיכון שוק, לעקוב אחר רמת הסיכון כנגדה חלה דרישת ההון ולדווח עליה. דרישת ההון המזערית הכוללת של התאגיד הבנקאי תהיה:

¹¹² סיכון ספציפי כולל את הסיכון שהערך של נייר ערך חוב או מניה מסוימים ישתנה יותר או פחות מערך השוק הכללי במסחר יומיומי (כולל תקופות שבהן השוק כולו תנודתי) וסיכון אירוע (כאשר המחיר של נייר ערך חוב או מניה מסוימים משתנה באופן חריף יחסית לשוק הכללי, כגון בעקבות הצעת השתלטות או זעזוע אחר כלשהו; אירועים כאלה כוללים גם את הסיכון ל"כשלי" (default)).

- (א) הדרישות בגין סיכון אשראי שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, או מספר 204, לא כוללות ניירות ערך חוב ומניות בתיק למסחר, אך כוללות סיכון אשראי של הצד הנגדי על כל נגזרי "מעבר לדלפק" (OTC) בין אם בתיק למסחר או בתיק הבנק; ובנוסף
- (ב) דרישות ההון בגין סיכון תפעולי המתוארות בסעיפים 644 עד 683 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206; ובנוסף
- (ג) סכום אריתמטי של דרישות ההון המתוארות בסעיפים 709 עד 718(Lxix); או
- (ד) אומדן סיכון שוק הנגזר מגישת המודלים, כמפורט בסעיפים 718(Lxx) עד 718(xcix); או
- (ה) שילוב של סכום אריתמטי של (ג) ו-(ד).

701(vi). כל העסקאות, לרבות מכירות ורכישות של חוזי אקדמה (forward), ייכללו בחישוב דרישות ההון למן התאריך שבו נחתמו. אף שדיווח שגרתי יתבצע בעיקרון אחת לתקופה (ברוב המדינות, אחת לרביעי), יש לצפות מתאגיד בנקאי שינהל את סיכון השוק בתיק למסחר שלו באופן כזה שדרישות ההון יתמלאו על בסיס שוטף, דהיינו, בסגירת כל יום עסקים. לרשותן של רשויות הפיקוח עומדים מספר אמצעים אפקטיביים להבטיח שהתאגיד הבנקאי לא ייפה את התמונה (window dressing) על ידי הצגת פוזיציות סיכון שוק נמוכות משמעותית בתאריכי הדיווח. מובן שיש לצפות מתאגיד בנקאי, גם לתחזק מערכות קפדניות לניהול סיכונים כדי להבטיח שאין חריגה בחשיפות במהלך היום. אם תאגיד בנקאי נכשל בציות לדרישות ההון, רשות הפיקוח תבטיח שהתאגיד הבנקאי ינקוט צעדים מידיים לתיקון המצב.

4. טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי בתיק למסחר

702. תאגיד בנקאי יידרש לחשב את דרישת ההון בגין סיכון אשראי של הצד הנגדי עבור נגזרים מעבר לדלפק (OTC), עסקאות מסוג רכש חוזר ועסקאות אחרות הרשומות בתיק למסחר, בנפרד מדרישת ההון בגין סיכון שוק כללי וסיכון ספציפי¹¹⁴.

משקלי הסיכון שישמשו בחישוב זה חייבים להתאים לאלה שבהם נעשה חישוב לדרישות ההון בתיק הבנקאי. לפיכך, תאגיד בנקאי המיישם את הגישה הסטנדרטית בתיק הבנקאי ישתמש במשקלי הסיכון של הגישה הסטנדרטית בתיק למסחר.

703. כל המכשירים הכלולים בתיק למסחר יכולים לשמש ביטחונות כשירים לעסקאות מסוג רכש חוזר שבתיק למסחר. עם זאת, ובעקביות עם האמור בסעיף 145(i) להוראת ניהול בנקאי תקין 203, חשיפת איגוח מחדש אינה יכולה לשמש כביטחון פיננסי כשיר לעסקאות מסוג רכש חוזר בתיק למסחר. על אותם מכשירים שאינם נכללים בהגדרת ביטחון כשיר לתיק הבנקאי יחול מקדם ביטחון (haircut) בשיעור החל על מניות הרשומות בבורסות מוכרות ואינן נכללות במדד הראשי (כאמור בסעיף 151 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203). כתוצאה מכך, למכשירים הנחשבים ביטחונות כשירים בתיק למסחר, אך לא בתיק הבנקאי, יש לחשב את מקדמי הביטחון לכל נייר ערך בנפרד.

704 חישוב דרישת ההון בגין סיכון אשראי לצד הנגדי בשל עסקאות נגזרים מובטחות מעבר לדלפק, זהה לכללים הקבועים לעסקאות מסוג זה הרשומות בתיק הבנקאי.

705. חישוב דרישת ההון בגין סיכון לצד הנגדי בעסקאות מסוג רכש חוזר יערך באמצעות הכללים הקבועים בסעיפים 147 עד 181(i) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

נגזרי אשראי

706. בטל.

707. דרישת ההון בגין סיכון אשראי לצד הנגדי עבור עסקאות נגזרי אשראי single name בתיק למסחר, יחושבו תוך שימוש במקדמי התוספת הבאים לחשיפה פוטנציאלית עתידית:

מוכר הגנה	קונה הגנה	
		החלף תשואה כוללת TRS (Total Return Swap)
5%	5%	התחייבות "כשירה"
10%	10%	התחייבות "בלתי כשירה"
		החלף כשל אשראי CDS (Credit Default Swap)
**5%	5%	התחייבות "כשירה"
**10%	10%	התחייבות "בלתי כשירה"

לא יהיה הבדל התלוי ביתרת תקופה שנתורה לפירעון.

ההגדרה של "כשיר" זהה להגדרת הקטגוריה "כשיר" לטיפול בסיכון ספציפי על פי שיטת המדידה הסטנדרטית בסעיפים 711(i) ו- 711(ii).

** מוכר ההגנה בעסקת החלף כשל אשראי יהיה כפוף רק למקדם התוספת (add-on factor) כאשר הוא נתון לסגירה (close out) כאשר קונה ההגנה חדל פירעון בשעה שהבסיס עדיין בר פירעון. תקרת סכום התוספת תהיה סכום הפרמיות שלא שולמו.

708. כאשר נגזר האשראי הוא עסקה מסוג first to default, סכום התוספת ייקבע לפי איכות האשראי הנמוכה ביותר בסל הבסיס, דהיינו, אם בסל ישנם פריטים בלתי כשירים, יש להשתמש בסכום התוספת שחל על ההתחייבות הבלתי כשירה. לעסקאות מסוג second-to-default (או יותר), הקצאת נכסי הבסיס תמשיך להתבצע לפי איכות האשראי שלהם, דהיינו, איכות האשראי הנמוכה השנייה תקבע את סכום התוספת עבור עסקה מסוג second-to-default, וכן הלאה.

5. הסדרי מעבר

708(i). בתקופת המעבר, תאגידים בנקאיים יהיו חופשיים להשתמש בשילוב של שיטת מדידה סטנדרטית עם גישת המודלים הפנימיים למדידת סיכוני שוק. ככלל, כל מודל "חלקי" צריך לכסות קטגוריית סיכון מלאה (כגון סיכון ריבית או סיכון שער חליפין), דהיינו לא יותר לשלב

שתי שיטות לקטגוריית סיכון אחת¹¹⁵. אולם, מאחר שרוב התאגידים הבנקאיים במועד זה עדיין מצויים בתהליך הטמעה או שיפור של מודלים פנימיים לניהול סיכונים, הוועדה מאמינה שיש להעניק לתאגידים בנקאיים - אפילו בתוך אותה קטגוריית סיכון - גמישות מסוימת בהכללת כל פעולותיהם על בסיס כלל עולמי (worldwide); גמישות זו תהיה כפופה לאישור הרשויות באותה מדינה ותיסקר על ידי הוועדה בעתיד (רשויות הפיקוח ינקטו באמצעי זהירות נגד "בחירה סלקטיבית" ("cherry-picking") בין הגישה הסטנדרטית וגישות המודלים בתוך קטגוריה של גורם סיכון מסוים). מצפים מתאגידים בנקאיים המאמצים את חלופת המודלים לקטגוריית סיכון יחידה כלשהי שבחלוף הזמן יכללו את כל פעולותיהם, בכפוף להחרגות המוזכרות להלן, ולהתקדם לקראת מודל מקיף (דהיינו, מודל אשר לוכד את כל הקטגוריות של סיכון שוק). תאגידים בנקאיים שיאמצו מודל לא יורשו, למעט בנסיבות חריגות, לחזור חזרה אל הגישה הסטנדרטית. על אף עקרונות כלליים אלה, אפילו תאגידים בנקאיים העושים שימוש במודלים מקיפים כדי למדוד סיכון שוק עדיין עשויים להיות חשופים לסיכונים בפוזיציות, שאינן נלכדות על ידי המודלים הפנימיים לניהול סיכונים מסחר; לדוגמה, במקומות מרוחקים, במטבעות זניחים או בתחומים עסקיים זניחים¹¹⁶. סיכונים מסוג זה שאינם נכללים במודל יימדדו בנפרד וידווחו באמצעות שימוש במתודולוגיות המתוארות בסעיפים 709 עד 718(xviii) להלן.

ב. דרישת ההון

1. הגדרה של הון

708(ii). ההגדרה של ההון שייעשה בה שימוש למטרות סיכון שוק נקבעה בסעיפים 49(xiii)-ו-48(xiv) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

708(iii). בעת חישוב הון כשיר, יהיה צורך לחשב תחילה את דרישת ההון המזערית של התאגיד הבנקאי בגין סיכון אשראי וסיכון תפעולי, ורק לאחר מכן לחשב את הדרישה בגין סיכון שוק, על מנת לקבוע כמה מהון רובד 1 והון רובד 2 זמין להקצאה בגין סיכון שוק. ההון הכשיר יהיה הסכום של כל הון רובד 1 של התאגיד הבנקאי, ועוד כל הון רובד 2 שלו, בהתאם למגבלות המפורטות בסעיף 49(iii) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. הון רובד 3 ייחשב כשיר רק אם ניתן להשתמש בו לכיסוי סיכונים שוק לפי התנאים הקבועים בסעיפים 49(xxi)-ו-49(xxii). יחס ההון המצוטט ייצג אפוא את כמות ההון הזמינה לכיסוי סיכון אשראי, סיכון תפעולי וסיכון שוק. כאשר לתאגיד הבנקאי יש הון רובד 3, במגבלות המפורטות בסעיף 49(xxi), שאינו מוקצה בעת הנוכחית בגין סיכונים שוק, רשאי התאגיד הבנקאי לדווח על העודף הזה כהון רובד 3 בלתי מנוצל אך כשיר, לצד יחס ההון הסטנדרטי.

115 כלל זה אינו חל, עם זאת, על טכניקות טרום-עיבוד המשמשות לפישוט החישוב ואשר על תוצאותיהן חלה המתודולוגיה הסטנדרטית.
116 בטל.

ג. סיכון שוק - שיטת המדידה הסטנדרטית

1. סיכון שיעור ריבית

.709 בטל.

709(i). פרק זה מתאר את המסגרת הסטנדרטית למדידת הסיכון הנלווה לאחזקה או לקיחה של פוזיציות בניירות ערך חוב (debt securities) ובמכשירים אחרים הקשורים לשיעור הריבית בתיק למסחר. המכשירים המכוסים כוללים את כל ניירות ערך חוב בעלי ריבית קבועה וריבית משתנה, ומכשירים המתנהגים בדומה להם, לרבות מניות בכורה בלתי המירות¹¹⁷. איגרות חוב המירות (convertible bonds), דהיינו הנפקות של איגרות חוב (debt issues) או מניות בכורה הניתנות להמרה, במחיר נקוב, למניות רגילות של המנפיק, יטופלו כניירות ערך חוב (debt securities) אם הן נסחרות כניירות ערך חוב, ויטופלו כמניות (equities) אם הן נסחרות כמניות. התאגיד הבנקאי יפרט במסמך המדיניות שלו ובנהליו באיזה אופן יקבע האם איגרת החוב ההמירה נסחרת כנייר ערך חוב או אם היא נסחרת כמניה. הבסיס לטיפול במוצרים נגזרים יידון בסעיפים 718(ix) עד 718(xvii) להלן.

709(ii). דרישת ההון המזערית מבוטאת במונחים של שני חיובים המחושבים בנפרד: האחד חל על "הסיכון הספציפי" של כל נייר ערך, בין אם מדובר בפוזיציה בחסר או ביתר, והאחר חל על סיכון הריבית בתיק (נקרא "סיכון שוק כללי"), שבמסגרתו יכול להתבצע קיזוז בין פוזיציות ביתר או בחסר, של נייע או מכשירים שונים. אולם, תאגיד בנקאי חייב לקבוע את דרישת ההון בגין סיכון ספציפי עבור התיק למסחר בקורלציות בהתאם למפורט להלן: התאגיד הבנקאי מחשב (i) סך דרישות ההון בגין סיכון ספציפי אשר יחולו רק על הפוזיציות נטו ביתר (long) הנובעות מהחשיפות המשולבות למסחר בקורלציות נטו ביתר (net long correlation trading exposures) ; ו- (ii) סך דרישות ההון בגין סיכון ספציפי, אשר יחולו רק על הפוזיציות נטו בחסר (short) הנובעות מהחשיפות המשולבות למסחר בקורלציות נטו בחסר (combined net short correlation trading exposures) ; ו- (ii) סך דרישות ההון בגין סיכון ספציפי, אשר יחולו רק על הפוזיציות נטו בחסר (combined net short correlation trading exposures). הגדול מבין שני סכומים אלו יהיה דרישת ההון בגין סיכון ספציפי בתיק למסחר בקורלציות.

709(1-ii). במהלך תקופת מעבר עד 31.12.2013, תאגיד בנקאי רשאי להחריג פוזיציות במכשירי איגוח ובנגזרי אשראי מסוג nth-to-default, אשר אינן נכללות בתיק למסחר בקורלציות, מהחשוב לפי הרישא של סעיף 709(ii), ולקבוע את דרישת ההון בגין סיכון ספציפי בהתאם למפורט להלן: התאגיד הבנקאי מחשב (i) סך דרישת ההון בגין סיכון ספציפי אשר תחול רק על הפוזיציות נטו ביתר במכשירים אלה בתיק למסחר; ו- (ii) סך דרישת ההון בגין סיכון ספציפי אשר תחול רק על הפוזיציות נטו בחסר של מכשירים אלה בתיק למסחר. דרישת ההון בגין סיכון ספציפי בפוזיציות

¹¹⁷ ניירות ערך סחירים של משכנתאות (traded mortgage securities) ומוצרים נגזרים על משכנתאות הם בעלי מאפיינים ייחודיים בשל הסיכון של סילוק מוקדם. לפיכך, בינתיים, לא יחול טיפול משותף לניירות ערך אלה, והם יטופלו בהתאם לשיקול דעת לאומי. נייר

אלה בתיק למסחר תהיה הסכום הגדול מבין שני הסכומים. חישוב זה צריך להתבצע בנפרד מהחישוב בנוגע לתיק למסחר בקורלציות.

(i) סיכון ספציפי

709(iii). דרישת ההון בגין סיכון ספציפי מיועדת לספק הגנה מפני שינוי לרעה במחירו של נייר ערך יחיד עקב גורמים הקשורים למנפיק היחיד. במדידת הסיכון, הקיזוז יהיה מוגבל לפוזיציות מנוגדות (matched) בהנפקה זהה (לרבות פוזיציות בנגזרות). אפילו אם המנפיק זהה, לא יותר קיזוז בין הנפקות שונות מאחר שההבדלים בשיעור תלוש הריבית, בנזילות, במאפייני הפירעון המוקדם (call features) וכד' משמעותם שמחירים עשויים להשתנות בטווח קצר.

דרישות הון בגין סיכון ספציפי עבור סיכון מנפיק

710. דרישות ההון החדשות לקטגוריות "ממשלתית" ו"אחר" תהיינה כדלקמן :

דרישת הון לסיכון ספציפי	הערכת אשראי חיצונית	קטגוריות
0% 0.25% (התקופה שנותרה לפירעון סופי היא 6 חודשים או פחות) 1.00% (התקופה שנותרה לפירעון סופי היא מעל 6 חודשים ועד 24 חודשים, כולל) 1.60% (התקופה שנותרה לפירעון סופי היא מעל 24 חודשים) 8.00% 12.00% 8.00%	AAA עד AA- A+ עד BBB- BB+ עד B- מתחת ל- B- ללא דירוג	ממשלתי
0.25% (התקופה שנותרה לפירעון סופי היא 6 חודשים או פחות) 1.00% (התקופה שנותרה לפירעון סופי היא מעל 6 חודשים ועד 24 חודשים, כולל) 1.60% (התקופה שנותרה לפירעון סופי היא מעל 24 חודשים)		כשיר

קטגוריות	הערכת אשראי חיצונית	דרישת הון לסיכון ספציפי
אחר	BB+ עד BB-	8.00%
	מתחת ל- BB-	12.00%
	ללא דירוג	8.00%

710(ii). הקטגוריה "ממשלתי" תכלול את כל הסוגים של ניירות ערך ממשלתיים¹¹⁸ לרבות איגרות חוב (bonds), שטרי אוצר (treasury bills) ומכשירים אחרים קצרי טווח.

711. ניתן להחיל דרישת הון של 0% לניירות ערך של ממשלת ישראל ושל בנק ישראל, הנקובים וממומנים בש"ח.

כאשר רשות פיקוח במדינה אחרת קבעה דרישת הון מופחתת לניירות ערך של הריבונות באותה המדינה, ניתן להחיל את אותה דרישת הון על ניירות הערך של הריבונות אשר הונפקו ומומנו במטבע המקומי, ובלבד שהמדינה חברה ב-OECD ומדורגת בדירוג A- או דירוג עדיף מזה.

711(i). הקטגוריה "כשיר" כוללת:
אג"ח שדורגו בדירוג השקעה¹¹⁹ תחת הגישה הסטנדרטית לסיכוני אשראי, ואשר הונפקו על ידי או שהינם בערבות של:

- ישות סקטור ציבורי, כהגדרתה בסעיף 57 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.
 - בנק רב צדדי לפיתוח, כהגדרתו בסעיף 59 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.
 - תאגיד בנקאי, כהגדרתו בסעיף 60, להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, למעט ני"ע המשמש כמכשיר הוני לתאגיד המנפיק.
 - חברת ניירות ערך, כהגדרתה בסעיף 65, להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, למעט ני"ע המשמש כמכשיר הוני לתאגיד המנפיק.
- אג"ח שדורגו בדירוג השקעה, לפחות על ידי שתי סוכנויות לדירוג אשראי מוכרות על ידי הרשות המפקחת, או שדורגו בדירוג השקעה על ידי סוכנות לדירוג אשראי מוכרת אחת וכן דורגו בדירוג השקעה על ידי סוכנות לדירוג אשראי נוספת.

711(ii). בטל.

.712 בטל¹²⁰.**כללים לסיכון ספציפי למנפיקים שאינם כשירים**

712(ii). על מכשירים שהונפקו על ידי מנפיק שאינו כשיר, תחול אותה דרישת הון לסיכון ספציפי החלה על לווה תאגידי שאינו מדורג בדירוג השקעה, לפי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

712(ii). אולם, מאחר שבמקרים מסוימים דבר זה עלול להביא להערכת-חסר משמעותית של הסיכון הספציפי בגין מכשירי חוב בעלי תשואה גבוהה לפדיון יחסית לאיגרות חוב ממשלתיות, המפקח שומר לעצמו את הזכות, לפי שיקול דעתו:

- להטיל דרישת הון גבוהה יותר בשל סיכון ספציפי במכשירים כאלה; ו/או
- לאסור קיזוז, למטרת הגדרת סיכון שוק כללי, בין מכשירים אלה לבין מכשירי חוב אחרים.

כללים לסיכון ספציפי בגין פוזיציות הנכללות במסגרת האיגוח

712(iii). הסיכון הספציפי בגין פוזיציות איגוח, כהגדרתן בסעיפים 538-542 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205, המוחזקות בתיק למסחר, יחושב בהתאם לשיטת החישוב עבור פוזיציות אלו המוחזקות בתיק הבנקאי, אלא אם נאמר אחרת בהמשך. בעניין זה, משקל הסיכון יחושב כפי שיפורט להלן, ויחול על הפוזיציות נטו במכשירי איגוח בתיק למסחר. סך דרישת ההון בגין סיכון ספציפי בנגזרי אשראי מסוג nth-to-default, יחושב לפי סעיף 718 וסך דרישת ההון בגין סיכון ספציפי בחשיפות איגוח יחושב בהתאם לסעיף 709(ii).

712(iv). דרישות ההון בגין סיכון ספציפי לפוזיציות בהתאם לגישה הסטנדרטית לחשיפות איגוח מוגדרות בטבלה שלהלן. תאגידיים בנקאיים המיישמים את הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, חייבים ליישם דרישות אלו. עבור פוזיציות עם דירוג לטווח ארוך B+ ומטה ודירוג לטווח קצר שאינו A-1/P-1, A-2/P-2, A-3/P-3, נדרש שקלול לסיכון בשיעור 1,250% (דרישת הון של 100%), כאמור בסעיף 561 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205. שקלול לסיכון בשיעור 1,250% (דרישת הון של 100%) נדרש גם בגין פוזיציות שאינן מדורגות, למעט החריג בנסיבות המתוארות בסעיפים 571-575 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205. כמו כן, יחולו הדרישות התפעוליות לשימוש בהערכות אשראי חיצוניות המפורטות בסעיף 565 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205.

דרישות הון בגין סיכון ספציפי לפי הגישה הסטנדרטית בהתבסס על דירוגי אשראי חיצוניים

מתחת ל- BB ומתחת ל- A-3/P- 3 או ללא דירוג	עד BB+ BB-	עוד BBB- A-3/P-3	עוד A+ A-2/P-2	עוד AA- AAA A-1/P-1	הערכת אשראי חיצונית
100%	28%	8%	4%	1.6%	חשיפות איגוח
100%	52%	18%	8%	3.2%	חשיפות איגוח מחדש

712(v). בטל.

712(vi). דרישות ההון בגין הסיכון הספציפי לפוזיציות לא מדורגות המכוסות במסגרת האיגוח, כהגדרתן בסעיפים 538-542 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205, יחושבו באופן הבא, ובכפוף לאישור המפקח.

(א) בטל.

(ב) בטל.

(ג) דרישת ההון תוכל להיות מחושבת כ- 8% מהמוצע המשוקלל של משקל הסיכון של חשיפות איגוח לפי הגישה הסטנדרטית, כשהוא מוכפל ביחס ריכוזיות (concentration ratio). אם יחס הריכוזיות שווה או גדול מ-12.5, יש לשקלל לסיכון בשיעור 1,250% (דרישת הון של 100%) את הפוזיציה, בהתאם לאמור בסעיף 561 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 205. יחס הריכוזיות שווה לסך הסכומים הנומינאליים של כל הרבדים (tranches) חלקי סך הסכומים הנומינאליים של הרבדים הנחותים או השווים במעמדם לרובד בו נמצאת הפוזיציה, לרבות אותו רובד עצמו.

תוצאת דרישת ההון בגין סיכון ספציפי לא תהיה נמוכה מדרישת הון בגין סיכון ספציפי לרובד מדורג בכיר יותר. אם אין ביכולתו של התאגיד הבנקאי לקבוע את דרישת ההון בגין הסיכון הספציפי, כמתואר לעיל, או שהוא מעדיף שלא לטפל בפוזיציה מסוימת בהתאם לאמור לעיל, הוא חייב לשקלל לסיכון בשיעור 1,250% (דרישת הון של 100%) את הפוזיציה.

712(vii). ניתן להחריג מחישוב דרישת ההון בגין סיכון שוק כללי, פוזיציה אשר יש לשקללה לסיכון בשיעור 1,250% (דרישת הון של 100%) בהתאם לסעיפים 712(iv) עד 712 (vi).

הגבלת דרישת ההון בגין סיכון ספציפי לגובה ההפסד המרבי האפשרי

712(viii). תאגידים בנקאיים רשאים להגביל את דרישת ההון בגין פוזיציה בודדת בנגזר אשראי או במכשיר איגוח לגובה ההפסד המרבי האפשרי. בעבור פוזיציות סיכון בחסר, ניתן לחשב את המגבלה כשינוי בערך שיתרחש אם נכסי הבסיס יהפכו באופן מיידי לנטולי סיכון לכשל (default risk free). בעבור פוזיציות סיכון ביתר, ניתן לחשב את ההפסד המרבי כשינוי בערך במקרה של

כשל בכל אחד מנכסי הבסיס, ללא כל התאוששות (zero recoveries). ההפסד המרבי האפשרי יחושב עבור כל פוזיציה בודדת.

דרישות הון בגין סיכון ספציפי לפוזיציות מגודרות על ידי נגזרי אשראי

713. קיזוז מלא יוכר כאשר הערכים של שתי הרגליים (דהיינו, ביתר ובחסר) נעים תמיד בכיוון ההפוך, ובדרך כלל (broadly) באותה המידה. זה יהיה המקרה במצבים הבאים:

(א) שתי הרגליים מורכבות ממכשירים זהים לחלוטין, או

(ב) פוזיציות מזומנים ביתר מגודרת על ידי עסקת TRORS (total rate of return swap) (או להפך) ומתקיימת התאמה מדויקת בין התחייבות ההתייחסות (reference obligation) ובין חשיפת נכס הבסיס (דהיינו, פוזיציות המזומנים)¹²¹.

במקרים אלה, לא תחול דרישת הון לסיכון ספציפי על שני צדי הפוזיציה.

714. יוכר קיזוז של 80% כאשר הערכים של שתי רגליים (דהיינו, ביתר ובחסר) נעים תמיד בכיוון ההפוך, אך לא תמיד באותה המידה. זה המצב כאשר פוזיציות מזומנים ביתר מגודרת על ידי עסקת CDS (credit default swap) או עסקת CLN (credit linked note) (או להפך), ומתקיימת התאמה מדויקת בתנאים של התחייבות ההתייחסות, במועד הפירעון של התחייבות ההתייחסות ושל נגזר האשראי, ובמטבע של חשיפת נכס הבסיס. בנוסף, מאפיינים מרכזיים של חוזה נגזר האשראי (לדוגמה, הגדרות אירועי אשראי, מנגנוני סליקה) לא יגרמו למחיר נגזר האשראי לסטות מהותית משינויים במחיר של פוזיציות המזומנים. במידה שבה העסקה מעבירה סיכון (דהיינו, בהתחשב בתנאים מגבילי תשלום כגון תשלומים קבועים וספי מהותיות), יוחל קיזוז של 80% בגין סיכון ספציפי על צד העסקה עם דרישת ההון הגבוהה יותר, ואילו הדרישה בגין סיכון ספציפי שתחול על הצד השני תהיה אפס.

715. קיזוז חלקי יוכר כאשר הערכים של שתי הרגליים (דהיינו, ביתר ובחסר) נעים בדרך כלל בכיוון ההפוך. זה יהיה המקרה במצבים הבאים:

(א) הפוזיציה תואמת את האמור בסעיף 713(ב), אולם קיימת אי התאמה בנכסים בין התחייבות ההתייחסות ובין חשיפת נכס הבסיס. אף על פי כן, הפוזיציה עומדת בדרישות המפורטות בסעיף 191(ז) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

(ב) הפוזיציה נכללת בסעיף 713(ב) או בסעיף 714, אולם קיימת אי התאמה במטבע או במועד הפירעון¹²² בין הגנת האשראי לנכס הבסיס.

(ג) הפוזיציה נכללת בסעיף 714, אולם קיימת אי התאמה בנכסים בין פוזיציות המזומנים ובין נגזר האשראי. עם זאת, נכס הבסיס נכלל בהתחייבויות (ברות המסירה - deliverable) בתיעוד של נגזר האשראי.

¹²¹ מועד הפירעון של עסקת ההחלף עצמה עשוי להיות שונה מזה של חשיפת נכס הבסיס.

¹²² אי התאמת מטבע תיכלל בדיווח הרגיל על סיכון שער חליפין.

716. בכל אחד מן המקרים האלו שבסעיפים 713 עד 715, יחול הכלל הבא. במקום להוסיף דרישות הון בגין סיכון ספציפי לכל אחד מצדי העסקה (דהיינו, הגנת האשראי ונכס הבסיס), תחול רק הגבוהה מבין שתי דרישות ההון.

717. במקרים שאינם נכללים בסעיפים 713 עד 715, תיקבע דרישת ההון בגין סיכון ספציפי כנגד שני צדי הפוזיציה.

718. נגזר אשראי מסוג n^{th} -to-default הוא חוזה שבו סילוק החוב מבוסס על כשל בנכס ה- n בסל של מכשירי ההתייחסות. כאשר מתרחש הכשל ה- n , העסקה מסתיימת ומיושבת.

(א) דרישת ההון בגין סיכון ספציפי בנגזר אשראי מסוג first-to-default היא הנמוכה מבין: (i) סכום דרישות ההון בגין סיכון ספציפי עבור מכשירי האשראי הפרטניים לייחוס בסל; ו- (ii) התשלום המקסימאלי האפשרי לפי החוזה בגין אירוע אשראי. כאשר לתאגיד בנקאי יש פוזיציות סיכון באחד ממכשירי האשראי לייחוס שבבסיס נגזר אשראי מסוג first-to-default, ונגזר אשראי זה מגדר את פוזיציות הסיכון של התאגיד הבנקאי, יהיה התאגיד הבנקאי רשאי להפחית, בהתייחס לסכום המגודר, הן את דרישת ההון בגין סיכון ספציפי עבור מכשירי האשראי לייחוס והן את החלק מדרישת ההון בגין סיכון ספציפי עבור נגזר האשראי, המתייחס לאותו מכשיר אשראי לייחוס. כאשר לתאגיד בנקאי יש מספר פוזיציות סיכון במכשירי אשראי לייחוס שבבסיס נגזר אשראי מסוג first-to-default, קיזוז זה יותר רק עבור מכשירי האשראי לייחוס בעל דרישת ההון הנמוכה ביותר בגין סיכון ספציפי.

(ב) דרישת ההון בגין סיכון ספציפי עבור נגזר אשראי מסוג n^{th} -to-default, כאשר n גדול מאחת, היא הנמוכה מבין: (i) סכום דרישות ההון בגין סיכון ספציפי עבור מכשירי האשראי הפרטניים לייחוס בסל, תוך התעלמות מ- $(n-1)$ החבובות עם דרישות הון בגין סיכון ספציפי הנמוכות ביותר; ו- (ii) התשלום המקסימאלי האפשרי לפי החוזה בגין אירוע אשראי. עבור נגזרי אשראי מסוג n^{th} -to-default, כאשר n גדול מאחת, לא יותר קיזוז של דרישת ההון בגין סיכון ספציפי כנגד מכשירי אשראי לייחוס כלשהו. יחד עם זאת, אם $(n-1)$ נכסי התייחסות כבר כשלו, או שהושגה הגנה לנכסים 1 עד $(n-1)$, אזי יותר הקיזוז המתואר בסעיף 718(א).

(ג) אם לנגזר אשראי מסוג n^{th} -to-default (לרבות first-to-default) יש דירוג חיצוני, אזי מוכר ההגנה חייב לחשב את דרישת ההון בגין סיכון ספציפי תוך שימוש בדירוג של הנגזר, וליישם את משקלי הסיכון לאיגוח המתאימים, כמפורט בסעיף 712(iv).

(ד) דרישת ההון כנגד כל פוזיציה נטו של נגזר אשראי מסוג n^{th} -to-default חלה בין אם התאגיד הבנקאי נמצא בפוזיציה ביתר ובין אם בחסר, דהיינו רוכש או מוכר הגנה.

(ii) סיכון שוק כללי

718(i). דרישות ההון בגין סיכון שוק כללי נועדו לכלול את הסיכון להפסד הנובע משינויים בשיעורי ריבית שוק. תאגיד בנקאי יוכל לבחור בין שתי שיטות עיקריות למדידת סיכון: שיטת "תקופה

לפירעון ("maturity"), ושיטת "משך חיים ממוצע" ("duration"). בכל אחת מהשיטות, דרישת ההון היא סכום דרישות ההון בגין ארבעה מרכיבים:

- הפוזיציה נטו, ביתר או בחסר, בתיק למסחר כולו;
- חלק קטן יחסי מהפוזיציות המנוגדות בכל רצועת זמן ("אי-קיוזו אנכי");
- חלק גדול יותר יחסי מהפוזיציות המנוגדות בין רצועות זמן שונות ("אי קיוזו אופקי");
- דרישת הון נטו בגין פוזיציות באופציות, לפי המקרה (ראה סעיפים 718(Lxvii) עד 718(Lxix).

718(ii). ייעשה שימוש בסולמות פירעון (maturity ladders) נפרדים לכל מטבע, ודרישות הון יחושבו לכל מטבע בנפרד לאחר מכן יסוכמו בלי קיוזו פוזיציות בעלות סימנים הפוכים. דרישת ההון בגין סיכון הריבית במגזרים השקליים - צמוד למדד ולא צמוד תחושב על פי סולם פירעון אחד. אולם, על התאגיד הבנקאי להביא בחשבון, במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211 (הערכת נאותות הלימות ההון), את ההון כנגד הסיכון הגלום בהשתנות שיעורי הריביות במגזרים השקליים.

718(iii). לפי שיטת התקופה לפירעון (לשיטת משך החיים הממוצע ראה סעיף 718(vii)), פוזיציות ביתר או באגרות חוב (debt securities) ובמקורות אחרים של חשיפות לשיעורי ריבית, כולל מכשירים נגזרים, משובצות לתוך סולם תקופות לפירעון המורכב משלוש-עשרה רצועות זמן (או חמש-עשרה רצועות זמן במקרה של מכשירים בעלי תלוש ריבית נמוך). מכשירים בריבית קבועה ימוינו בהתאם לתקופה שנותרה לפירעון, ומכשירים בריבית משתנה בהתאם לתקופה שנותרה לתאריך התמחור מחדש. פוזיציות הפוכות (opposite) בסכום זהה באותן הנפקות (אך לא בהנפקות שונות של אותו מנפיק), בין אם בפועל או רעיונית (notional), ניתן להשמיט מההוראות בדבר שיעורי ריבית (שיטת התקופה לפירעון לחשיפות לשיעורי ריבית), וכך גם בנוגע לעסקאות החלף שהן קרובות למנוגדות (closely matched), עסקות אקדמה (forwards), חוזים עתידיים (futures) ועסקאות אקדמה על שיעורי ריבית (FRAs), הממלאים אחר התנאים האמורים בסעיפים 718(xiii) ו-718(xiv) להלן.

718(iv). השלב הראשון בחישוב הוא לשקלל את הפוזיציות בכל רצועת זמן במקדם שנועד לשקף את רגישות המחיר של אותן פוזיציות לשינויים המשוערים בשיעורי הריבית. המשקלים לכל רצועת זמן מוצגים בטבלה שלהלן. איגרות חוב ללא תלוש ריבית (zero coupon) ואיגרות חוב בניכיון עמוק (deep-discount) (המוגדרות כאיגרות חוב בעלות תלוש ריבית הנמוך מ-3%) ישובצו לרצועות הזמן המופיעות בעמודה השנייה של הטבלה.

שיטת התקופה לפירעון: רצועות זמן ומשקלים

תלוש של 3% ויותר	תלוש הנמוך מ- 3%	משקל סיכון	הנחת שינויי תשואה
חודש אחד או פחות	חודש אחד או פחות	0.00%	1.00
מעל חודש אחד ועד 3 חודשים	מעל חודש אחד ועד 3 חודשים	0.20%	1.00
מעל 3 חודשים ועד 6 חודשים	מעל 3 חודשים ועד 6 חודשים	0.40%	1.00
מעל 6 חודשים ועד 12 חודשים	מעל 6 עד 12 חודשים	0.70%	1.00
מעל שנה ועד שנתיים	מעל שנה ועד 1.9 שנים	1.25%	0.90
מעל שנתיים ועד 3 שנים	מעל 1.9 עד 2.8 שנים	1.75%	0.80
מעל 3 שנים ועד 4 שנים	מעל 2.8 עד 3.6 שנים	2.25%	0.75
מעל 4 שנים ועד 5 שנים	מעל 3.6 שנים ועד 4.3 שנים	2.75%	0.75
מעל 5 שנים ועד 7 שנים	מעל 4.3 שנים ועד 5.7 שנים	3.25%	0.70
מעל 7 שנים ועד 10 שנים	מעל 5.7 שנים ועד 7.3 שנים	3.75%	0.65
מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 7.3 שנים ועד 9.3 שנים	4.50%	0.60
מעל 15 שנים ועד 20 שנים	מעל 9.3 שנים ועד 10.6 שנים	5.25%	0.60
מעל 20 שנים	מעל 10.6 שנים ועד 12 שנים	6.00%	0.60
	מעל 12 שנים ועד 20 שנים	8.00%	0.60
	מעל 20 שנים	12.50%	0.60

718(v). השלב הבא בחישוב הוא לקזז את הפוזיציות המשוקללות ביתר ובחסר בכל רצועת זמן, כך שבכל רצועה מתקבלת פוזיציה יחידה בחסר או ביתר. אולם, מאחר שכל רצועה כוללת מכשירים שונים ותקופות שונות לפירעון, תוטל דרישת הון של 10% כדי לשקף סיכון בסיס וסיכון פער (gap) על הנמוכה מבין הפוזיציות המשוקללות המתקזזות, בין אם ביתר ובין בחסר. וכך, אם סכום הפוזיציות המשוקללות ביתר ברצועת זמן הוא 100 מיליון דולר, וסכום הפוזיציות המשוקללות בחסר הוא 90 מיליון דולר, אי-הקזוז האנכי לאותה רצועת זמן יהיה 10% מ-90 מיליון דולר (כלומר, 9.0 מיליון דולר).

718(vi). התוצאה של החישובים לעיל היא שמתקבלות שתי קבוצות של פוזיציות משוקללות, פוזיציות נטו ביתר או בחסר בכל רצועת זמן (10 מיליון דולר ביתר, בדוגמה לעיל) ואי-הקזוזים האנכיים, שאין להם סימן. בנוסף, תאגידים בנקאיים יורשו לנהל שני סיבובים של קיזוז אופקי, הראשון, בין הפוזיציות נטו בכל אחד משלושת אזורי הזמן (אפס עד שנה, שנה עד ארבע שנים וארבע שנים ומעלה)¹²³, ולאחר מכן בין הפוזיציות נטו של שלושת אזורי הזמן השונים. הקיזוז יהיה כפוף לסולם אי-קיזוזים (המבוטא כשבר) על הפוזיציות המנוגדות (matched), כפי שמוצג בטבלה הבאה. הפוזיציות המשוקללות ביתר ובחסר בכל אחד משלושת האזורים ניתנות לקיזוז, בכפוף לכך שיופעל מקדם אי-קיזוז על הפוזיציות המנוגדות המהווה חלק מדרישת ההון. את שארית

¹²³ האזורים לתלושים נמוכים מ-3% הם 0 עד 1 שנה, 1 עד 3.6 שנים, ו-3.6 שנים ומעלה.

הפוזיציה נטו בכל אזור זמן ניתן להעביר לאזור הזמן הבא ולקזז כנגד פוזיציות הפוכות באזורי זמן אחרים, בכפוף לסדרה שנייה של מקדמי אי-קזוז.

אי-קזוזים אופקיים

אזורי זמן ¹²⁴	רצועת זמן	בתוך אזור הזמן	בין אזורי זמן סמוכים	בין אזור זמן 1 ו-3
אזור זמן 1	0 - 1 חודשים 1 - 3 חודשים 3 - 6 חודשים 6 - 12 חודשים	40%	40%	100%
אזור זמן 2	1 - 2 שנים 2 - 3 שנים 3 - 4 שנים	30%		
אזור זמן 3	4 - 5 שנים 5 - 7 שנים 7 - 10 שנים 10 - 15 שנה 15 - 20 שנה למעלה מ-20 שנה	30%		

718(vii). לפי שיטת המח"מ (משך חיים ממוצע) (duration method) החלופית, תאגידים בנקאיים בעלי היכולת הנדרשת, רשאים בהסכמת המפקח, לעשות שימוש בשיטה מדויקת יותר למדידת כל סיכון השוק הכללי שלהם על ידי חישוב רגישות המחיר של כל פוזיציה בנפרד. תאגידים בנקאיים חייבים לבחור ולהשתמש בשיטה זו על בסיס רציף (אלא אם שינוי בשיטה אושר על ידי המפקח), ויהיו כפופים לבקרה של הפיקוח אחר המערכות בהם נעשה שימוש. שיטה זו מיושמת באופן הבא:

- תחילה מחשבים את הרגישות למחיר של כל מכשיר במונחים של השינוי בשיעורי הריבית בטווח של 0.6 עד 1.0 נקודות האחוז, בהתאם למשך החיים הממוצע של המכשיר (ראה טבלה להלן);
- משבצים את תוצאות מדידת הרגישות לתוך סולם המבוסס על מח"מ, המכיל חמש-עשרה רצועות כמפורט בטבלה להלן;
- בכל רצועת זמן, מחילים אי-קזוז אנכי בשיעור של 5% על הפוזיציות ביתר ובחסר, שנועד ללכוד סיכון בסיס;
- את הפוזיציות נטו בכל רצועת זמן מעבירים לתקופה הבאה לצורך קזוז אופקי, בכפוף למקדמי אי-קזוז המפורטים בטבלה בסעיף 718(vi) לעיל.

¹²⁴ האזורים לתלושים נמוכים מ-3% הם 0 עד 1 שנה, 1 עד 3.6 שנים, ו-3.6 שנים ומעלה.

שיטת מח"מ: רצועות זמן והנחת שינויים בריבית

שינוי משוער בריבית		שינוי משוער בריבית	
	אזור זמן 3		אזור זמן 1
0.75	3.6 עד 4.3 שנים	1.00	חודש או פחות
0.70	4.3 עד 5.7 שנים	1.00	1 עד 3 חודשים
0.65	5.7 עד 7.3 שנים	1.00	3 עד 6 חודשים
0.60	7.3 עד 9.3 שנים	1.00	6 עד 12 חודשים
0.60	9.3 עד 10.6 שנים		
0.60	10.6 עד 12 שנה		אזור זמן 2
0.60	12 עד 20 שנה	0.90	1.0 עד 1.9 שנים
0.60	מעל 20 שנה	0.80	1.9 עד 2.8 שנים
		0.75	2.8 עד 3.9 שנים

718(viii). בטל.

(iii) נגזרי ריבית

718(ix). שיטת המדידה תכלול כל נגזרי ריבית ומכשירים חוץ מאזניים בתיק למסחר המגיבים לשינויים בשיעורי ריבית (לדוגמה, עסקת אקדמה על שיעורי ריבית (FRA), עסקאות אקדמה אחרות, עתידיות אג"ח (bond futures), עסקאות החלף ריבית או מט"ח ופוזיציות בעסקאות אקדמה במט"ח). אפשר לטפל באופציות במגוון דרכים, כמתואר בסעיפים 718(Lvi) עד 718(Lxix) להלן. תמצית הכללים לטיפול בנגזרי ריבית מובאת בסעיף 718(xviii) להלן.

חישוב פוזיציות

718(x). יש להמיר את הנגזרים לפוזיציות בנכס הבסיס (underlying) הרלוונטי ולהטיל עליהן דרישות הון בגין סיכון ספציפי וסיכון שוק כללי כמתואר לעיל. כדי לחשב את הנוסחה הסטנדרטית המתוארת לעיל, הסכומים המדווחים צריכים להיות שווי השוק של סכום הקרן של נכס הבסיס או של נכס הבסיס הרעיוני (notional underlying) הנגזר מאמידה זהירה, בהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 209¹²⁵.

חוזים עתידיים ועסקות אקדמה, לרבות עסקאות אקדמה על שיעורי הריבית

718(xi). מכשירים אלה מטופלים כשילוב של פוזיציות יתר וחסר בנייר ערך ממשלתי רעיוני (notional government security). התקופה לפירעון של חוזה עתידי או עסקת אקדמה על שיעורי ריבית (FRA) תהיה התקופה עד להעברה או מימוש החוזה, פלוס - לפי המקרה - חיי מכשיר הבסיס. לדוגמה, פוזיציות יתר בחוזה ריבית עתידי לשלושה חודשים ליוני (שנלקחה באפריל) תדווח כפוזיציות יתר בנייר ערך ממשלתי בעל תקופת פירעון של חמישה חודשים, וכפוזיציות חסר

¹²⁵ למכשירים שבהם הסכום הרעיוני שונה מהסכום הרעיוני האפקטיבי, על התאגידים הבנקאיים להשתמש בסכום הרעיוני האפקטיבי.

בנייר ערך ממשלתי בעל תקופת פירעון של חודשיים. כאשר ניתן לספק מגוון של מכשירים ברי-מסירה (deliverable) כדי למלא את החוזה, יש לבנק את הגמישות לבחור איזה נייר ערך בר-מסירה יוכנס לסולם התקופות לפירעון או לסולם המח"מ, אך עליו להתחשב בגורם המרה כלשהו המוגדר על ידי שער החליפין. במקרה של חוזה עתידי על מדד איגרות חוב תאגידיות, הפוזיציות ייכללו בערך השוק של תיק הבסיס הרעיוני של ניירות הערך.

עסקאות החלף (swaps)

718(xii). עסקאות החלף יטופלו כשתי פוזיציות רעיוניות בני"ע ממשלתיים עם מועדי פירעון רלוונטיים. לדוגמה, עסקת החלף ריבית (interest rate swap) שלפיה התאגיד הבנקאי מקבל ריבית משתנה ומשלם ריבית קבועה, תטופל כפוזיציות יתר במכשיר ריבית משתנה לפי תקופת פירעון שוות-ערך לתקופה שנותרה עד לקביעת הריבית הבאה, וכפוזיציות חסר במכשיר ריבית קבועה בעל תקופת פירעון שוות-ערך לשארית חיי עסקת החלף. במקרה של עסקאות החלף המשלמות או מקבלות ריבית קבועה או ניידת כנגד מחיר התייחסות אחר כלשהו, כגון מדד מניות, מרכיב שיעור הריבית ישובץ לתוך קטגוריית הפירעון המתאימה של תמחור מחדש, ומרכיב המניות ייכלל במסגרת כללי המניות. הרגליים הנפרדות של חוזה החלף בין מטבעות, ידווחו בסולמות הפירעון הרלוונטיים עבור המטבעות המעורבים בעסקה.

חישוב דרישות הון לנגזרות במתודולוגיה הסטנדרטית

קיזוז מותר של פוזיציות מנוגדות (matched)

718(xiii). תאגיד בנקאי רשאי להוציא לגמרי ממסגרת שיטת התקופה לפירעון לשיעורי ריבית (הן לגבי סיכון ספציפי והן לגבי סיכון שוק כללי) פוזיציות ביתר ובחסר (הן בפועל והן רעיוניות) במכשירים זהים שהונפקו על ידי אותו מנפיק, ושהנם בעלי תלוש זהה, מטבע זהה ומועדי פירעון זהים. ניתן לקזז באופן מלא גם בין פוזיציה מנוגדת (matched) בחוזה עתידי או בעסקת אקדמה ובין נכס הבסיס התואם שלהן¹²⁶, ולפיכך ניתן להוציאם מהחישוב. כאשר חוזה עתידי או עסקת אקדמה מכילים מגוון של מכשירים ברי-מסירה, קיזוז בין הפוזיציות בחוזה העתידי או בעסקת אקדמה ובין נכס הבסיס שלהן יהיה מותר רק במקרים שבהם קיים נייר ערך המהווה נכס בסיס ומזוהה בנקל, אשר יניב את הרווח הגבוה ביותר לסוחר שיש ברשותו פוזיציה בחסר למסירה. מחירו של נייר ערך זה, הנקרא לעתים "cheapest-to-deliver", ומחירו של החוזה העתידי או עסקת אקדמה במקרים כאלה, יתקברו זה לזה. התאגיד הבנקאי לא יורשה לקזז בין פוזיציות במטבעות שונים; הרגליים הנפרדות של עסקאות החלף בין מטבעות (cross-currency) או של עסקאות אקדמה בשערי חליפין יטופלו כפוזיציות רעיוניות במכשירים הרלוונטיים וייכללו בחישוב המתאים לכל מטבע.

718(xiv). בנוסף, פוזיציות הפוכות (opposite) באותה קטגוריית מכשירים¹²⁷ יכולות בנסיבות מסוימות להיחשב כפוזיציות מנוגדות (matched) וניתן יהיה לקזז ביניהן באופן מלא. כדי שפוזיציות

¹²⁶ אולם יש לדווח על הרגל המייצגת את הזמן שנותר לפקיעת החוזה העתידי.
¹²⁷ בכך נכלל שווה-ערך דלתא של שווי אופציות. לפי כללי סעיף זה, ניתן לקזז גם בין שווי-ערך דלתא של הרגליים, המתקבלים מהטיפול בגבולות העליונים והתחתונים כמפורט בסעיף 718(Lx).

תהיינה כשירות לטיפול זה, עליהן להתייחס לאותם מכשירים המהווים נכס בסיס, להיות בעלות אותו ערך נומינלי ונקובות באותו המטבע¹²⁸. בנוסף:

- (i) **בחוזים עתידיים:** קיזוז פוזיציות רעיוניות או במכשירים המהווים נכסי בסיס שאליהם מתייחסים החוזים העתידיים חייב להיעשות במוצרים זהים ומועד הפירעון שלהם צריך להיות בטווח של שבעה ימים זה מזה;
- (ii) **בעסקאות החלף ועסקאות אקדמה על שיעורי הריבית (FRAs):** הריבית להתייחסות (לפוזיציות בריבית משתנה) חייבת להיות זהה והתלוש דומה מאוד (דהיינו, בטווח של 15 נקודות בסיס); וכן
- (iii) **בעסקאות החלף, עסקאות אקדמה על שיעורי הריבית (FRAs) ועסקאות אקדמה:** תאריך קביעת הריבית הבא, או במקרה של פוזיציות עם תלוש ריבית קבוע או עסקאות אקדמה, התקופה שנותרה לפירעון חייבת להתאים למגבלות הבאות:
- פחות מחודש מאותה נקודת זמן: אותו היום;
 - בין חודש לשנה אחת מאותה נקודת זמן: בתוך שבעה ימים;
 - למעלה משנה מאותה נקודת זמן: בתוך שלושים יום.

718(xv). בטל.

סיכון ספציפי

718(xvi). עסקאות החלף המבוססות על שיעור הריבית או מטבע חוץ, עסקת אקדמה על שיעורי הריבית (FRAs), חוזי שער חליפין עתידיים וחוזי ריבית עתידיים, לא יהיו כפופים לדרישת הון בגין סיכון ספציפי. פטור זה חל גם על חוזים עתידיים על מדדי ריבית (כגון LIBOR). אולם, במקרה של חוזים עתידיים שבהם הבסיס הוא נייר ערך חוב (debt security) או מדד המייצג סל של ניירות ערך חוב, תחול דרישת הון בהתאם לסיכון האשראי של המנפיק כמפורט בסעיפים 709(iii) עד 718 לעיל.

סיכון שוק כללי

718(xvii). סיכון שוק כללי חל על פוזיציות בכל המוצרים הנגזרים באותו האופן שבו הוא חל על פוזיציות מזומנים (cash positions), למעט פטור לפוזיציות מנוגדות (matched) באופן מלא או כמעט מלא במכשירים זהים, כמוגדר בסעיפים 718(xiii) ו-718(xiv). קטגוריות המכשירים השונות ישובצו בסולם הפירעון ויטופלו בהתאם לכללים שפורטו קודם.

718(xviii). הטבלה להלן מציגה סיכום של הטיפול הפיקוחי בנגזרות ריבית, למטרות סיכון שוק.

סיכום הטיפול בנגזרות שיעורי ריבית

מכשיר	דרישת הון לסיכון ספציפי ¹²⁹	דרישת הון לסיכון שוק כללי
חוזה עתידי סחיר בבורסה (Exchange traded future)		
איגרת חוב ממשלתית	כן ¹³⁰	כן, כשתי פוזיציות
איגרת חוב תאגידית	כן	כן, כשתי פוזיציות
מדד שיעורי ריבית (כגון LIBOR)	לא	כן, כשתי פוזיציות
עסקת אקדמה מעבר לדלפק (OTC)		
איגרת חוב ממשלתית	כן ¹³⁰	כן, כשתי פוזיציות
איגרת חוב תאגידית	כן	כן, כשתי פוזיציות
מדד שיעורי ריבית	לא	כן, כשתי פוזיציות
עסקת אקדמה על שיעורי הריבית (FRA), עסקאות החלף		
עסקה עתידית על שער חליפין	לא	כן, כפוזיציה אחת בכל אחד מהמטבעות
אופציות		
איגרת חוב ממשלתית	כן ¹³⁰	אחת משתי האפשרויות הבאות: (א) הוצאת הפוזיציה יחד עם פוזיציות הגידור הקשורות - גישה פשוטה - ניתוח תרחישים - מודלים פנימיים (חלק ב')
איגרת חוב של חברה	כן	(ב) דרישת הון בגין סיכון שוק כללי לפי שיטת דלתא-פלוס (דרישות הון נפרדות כנגד גמא ווגה)
מדד שיעורי ריבית	לא	
עסקה עתידית על שיעורי הריבית (FRAs), חוזי החלפה	לא	

2. סיכון פוזיציה במניות

718(xix). פרק זה קובע תקן הון מזערי לכיסוי הסיכון של אחזקה או לקיחה של פוזיציות במניות בתיק למסחר. הוא חל על פוזיציות ביתר ובחסר בכל המכשירים בעלי התנהגות שוק דומה לזו של

¹²⁹ זוהי דרישת ההון לסיכון ספציפי הקשורה למנפיק המכשיר. לפי כללי סיכון האשראי הקיימים, נותרת דרישת הון נפרדת בגין סיכון לצד הנגדי.

¹³⁰ דרישת ההון לסיכון ספציפי חלה רק על איגרות חוב ממשלתיות בעלות דירוג נמוך מאשר AA- (ראה סעיפים 710 ו-710(i)).

מניות, אולם לא למניות בכורה שאינן המירות (שעליהן חלות הדרישות לגבי סיכון ריבית, כמתואר בסעיפים 709 עד 718(xviii)). על פוזיציות ביתר ובחסר באותה הנפקה ניתן לדווח על בסיס נטו. המכשירים המכוסים כוללים מניות רגילות, עם או ללא זכות הצבעה, ניירות ערך המירים המתנהגים כמניות, והתחייבויות לקנות או למכור מניות (equity securities). הטיפול במוצרים נגזרים, במדדי מניות ובארביטראז' על מדדים, מתואר בסעיפים 718(xxii) עד 718(xxix) להלן.

(i) סיכון ספציפי וסיכון שוק כללי

718(xx) כמו במקרה של ניירות ערך חוב (debt securities), תקן ההון המזערי למניות (equities) מבוטא במונחים של שתי דרישות הון מחושבות בנפרד עבור "הסיכון הספציפי" הגלום באחזקת פוזיציה ביתר או בחסר במניה בודדת, ועבור "סיכון השוק הכללי" הגלום באחזקת פוזיציה ביתר או בחסר בשוק בכללותו. סיכון ספציפי מוגדר כפוזיציות ברטו של התאגיד הבנקאי במניות (דהיינו, הסכום של כל הפוזיציות ביתר במניות, ושל כל הפוזיציות בחסר במניות), וסיכון שוק כללי מוגדר כהפרש שבין סכום הפוזיציות ביתר וסכום הפוזיציות בחסר (דהיינו, הפוזיציה הכוללת נטו בשוק המניות). הפוזיציות ביתר או בחסר בשוק יחשבו על בסיס כל שוק ושוק (market-by-market), דהיינו, יש לערוך חישוב נפרד לכל שוק לאומי שבו מחזיק התאגיד הבנקאי מניות.

718(xxii) דרישת ההון, הן בגין סיכון ספציפי והן בגין סיכון שוק כללי תעמוד על 8%.

(ii) נגזרים על מניות

718(xxii) למעט במקרה של אופציות, המטופלות בסעיפים 718(Lvi) עד 718(Lxix), נגזרים על מניות ופוזיציות חוץ מאזניות המושפעות משינויים במחירי המניות ייכללו במערכת המדידה¹³¹. במערכת ייכללו חוזים עתידיים וחוזי החלף על מניות בודדות ועל מדדי מניות גם יחד. הנגזרים יומרו לפוזיציות בנכס הבסיס הרלוונטי. הטיפול בנגזרים על מניות מסוכם בסעיף 718(xxix) להלן.

חישוב פוזיציות

718(xxiii) על מנת לחשב את הנוסחה הסטנדרטית לסיכון ספציפי ולסיכון שוק כללי, יש להמיר פוזיציות

בנגזרים לפוזיציות רעיוניות (notional) במניות:

- חוזים עתידיים (futures) ועסקאות אקדמה (forwards) הקשורים למניות ספציפיות ידווחו, בעיקרון, לפי מחירי שוק שוטפים;
- חוזים עתידיים המתייחסים למדדי מניות ידווחו לפי ערך השוק (marked-to-market) של תיק המניות הרעיוני המשמש כנכס בסיס (notional underlying);

¹³¹ כאשר מניות הן חלק מעסקת אקדמה, מחוזה עתידי או מאופציה (כמות המניות שתתקבל או תימסר), כל חשיפה לריבית או לשער חליפין מהרגל האחרת של החוזה תדווח בהתאם למפורט בסעיפים 709 עד 718(xviii) ובסעיפים 718(xxx) עד 718(xLii).

- עסקאות החלף במניות (equity swaps) יטופלו כשתי פוזיציות רעיוניות¹³²;
- אופציות על מניות ואופציות על מדדי מניות יוצאו מן החישוב ("carved out") יחד עם נכסי הבסיס המשויכים אליהן, או שייכללו בחישובים של סיכון השוק הכללי, המתואר בפרק זה בהתאם לשיטת "דלתה-פלוס".

חישוב דרישות ההון

מדידת סיכון ספציפי וסיכון שוק כללי

718(xiv). תאגיד בנקאי רשאי לקוזז באופן מלא בין פוזיציות מנוגדות (matched) בכל מניה זהה או בין פוזיציות מנוגדות במדדי מניות בכל שוק. כתוצאה מכך תתקבל פוזיציה נטו יחידה, בחסר או ביתר, שעליה יש להחיל את דרישות ההון בגין סיכון ספציפי וסיכון שוק כללי. לדוגמה, חוזה עתידי במניה נתונה יקוזז כנגד פוזיצית מזומנים הפוכה (opposite) באותה המניה¹³³.

סיכון ביחס למדד

718(xv). בנוסף לסיכון שוק כללי, תחול דרישת הון נוספת בשיעור 2% על פוזיצית הנטו בחסר או ביתר בחוזה על מדד המורכב מתיק מניות מגוון (diversified). דרישת הון זו נועדה לכסות כנגד גורמים כמו סיכון ביצוע (execution risk). "מדד המורכב מתיק מניות מגוון" הוא כל אחד מהמדדים המוגדרים כ"מדד ראשי", בהתאם לסעיף 146 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

ארביטראז'

718(xxvi). במקרה של אסטרטגיות ארביטראז' הקשורות לחוזים עתידיים, כמתואר להלן, רשאי התאגיד הבנקאי להחיל את דרישת ההון הנוספת בשיעור 2% הנזכרת לעיל אך ורק על מדד אחד, ואילו הפוזיציה ההפוכה תהא פטורה מדרישת הון. האסטרטגיות הן:

- כאשר התאגיד הבנקאי לוקח פוזיציה הפוכה באותו מדד בדיוק בתאריכים שונים או במרכזי שוק שונים;
- כאשר התאגיד הבנקאי מחזיק בפוזיציה הפוכה בחוזים בעלי תאריך זהה במדדים שונים אך בעלי מאפיינים דומים, ובכפוף לכך שהפיקוח קבע כי המרכיבים המשותפים בשני המדדים מצדיקים קיזוז;
- 718(xxvii). כאשר תאגיד בנקאי מנהל אסטרטגיית ארביטראז' מכוונת, שבמסגרתה חוזה עתידי על מדד רחב-בסיס מוחזק כנגד סל מניות, יורשה התאגיד הבנקאי להוציא (carve out) את שתי הפוזיציות מחישובי המתודולוגיה הסטנדרטית, כל עוד נתמלאו התנאים הבאים:
- התאגיד הבנקאי נכנס לעסקה באופן מכוון ומנהל אחריה בקרה נפרדת;

¹³² לדוגמה, עסקת החלף מניות, שלפיה התאגיד הבנקאי מקבל סכום בהתבסס על השינוי בערכה של מניה מסוימת או של מדד מניות מסוים ומשלם לפי מדד שונה, תטופל כפוזיציות יתר במקרה הראשון וכפוזיציות חסר במקרה השני. כאשר אחת משתי הרגליים של העסקה כרוכה בתקבולים/תשלומים של ריבית קבועה או ניידת, יש לשבץ חשיפה זו לרצועת הזמן לתמחור, ההולמת למכשירים הקשורים לשיעורי ריבית, כמפורט בסעיפים 709 עד 718(xvii). מדד המניות יכוסה על ידי הטיפול במניות.

¹³³ סיכון הריבית הגלום בחוזה העתידי ידווח, לעומת זאת, לפי האמור בסעיפים 709 עד 718(xvii).

- הרכב סל המניות מייצג לכל הפחות 90% מן המדד כאשר מפרקים את המדד לרכיביו הרעיוניים.

במקרה כזה, ההון הנדרש המזערי יהיה 4% (דהיינו, 2% משווי הפוזיציות ברוטו בכל צד) על מנת לשקף סטייה מהמדד (divergence) וסיכוני ביצוע. דרישה זו חלה גם במקרה שכל המניות המרכיבות את המדד מוחזקות בחלקים זהים פרופורציונאלית. כל עודף בשווי המניות הכלולות בסל מעל ערך החוזה העתידי, או עודף בשווי החוזה העתידי מעל ערך הסל, יטופל כפוזיציה פתוחה ביתר או בחסר.

718(xxviii). כאשר תאגיד בנקאי לוקח פוזיציה ב- "depository receipts" כנגד פוזיציה הפוכה במניית נכס בסיס או במניות זהות בשווקים שונים, הוא רשאי לקזז את הפוזיציה (דהיינו, לא תחול עליה דרישת הון) אולם רק בתנאי שכל עלויות ההמרה נלקחו בחשבון במלואן¹³⁴.

718(xxix). הטבלה הבאה מסכמת את הטיפול הפיקוחי בנגזרי מניות למטרות אמידת סיכון שוק.

תמצית הטיפול בנגזרי מניות

סיכון שוק כללי	סיכון ספציפי ¹³⁵	מכשיר
<p>כן, כנכס בסיס</p> <p>כן, כנכס בסיס</p>	<p>כן</p> <p>2%</p>	<p>חוזה עתידי סחיר על שער חליפין (Exchange-traded) או חוזה עתידי מעבר לדלפק (OTC)</p> <p>- מניה יחידה</p> <p>- מדד</p>
<p>אחת משתי האפשרויות הבאות:</p> <p>(א) הוצאת הפוזיציה יחד עם פוזיציות הגידור הקשורות</p> <p>- גישה פשוטה</p> <p>- ניתוח תרחישים</p> <p>- מודלים פנימיים (חלק ב')</p> <p>(ב) דרישת הון בגין סיכון שוק כללי לפי שיטת דלתה-פלוס (דרישות הון נפרדות כנגד גמה ווגה)</p>	<p>כן</p> <p>2%</p>	<p>אופציות</p> <p>- מניה יחידה</p> <p>- מדד</p>

¹³⁴ כל סיכון שער חליפין הגלום בפוזיציות אלו ידווח בהתאם לאמור בסעיפים 718(xxx) עד 718(xlvii).
¹³⁵ זוהי דרישת ההון לסיכון ספציפי הקשורה למנפיק המכשיר. לפי כללי סיכון האשראי הקיימים, נותרת דרישת הון נפרדת בגין סיכון לצד הנגדי.

3. סיכון שער חליפין

718(xxx) פרק זה קובע תקן הון מזערי כנגד סיכון אחזקה או לקיחה של פוזיציות במטבע חוץ, לרבות זהב¹³⁶.

לא תידרש הקצאת הון כנגד סיכון אינפלציה במסגרת הדרישות להון מזערי, אולם על התאגיד הבנקאי להביא בחשבון, במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 211 (הערכת נאותות הלימות ההון), את ההון כנגד סיכון האינפלציה.

718(xxxi) חישוב דרישת ההון בגין סיכון שער חליפין כרוך בשני תהליכים. הראשון הוא מדידת החשיפה הגלומה בפוזיציה של מטבע יחיד. השני הוא מדידת הסיכונים הגלומים בתמהיל הפוזיציות ביתר ובחסר של התאגיד הבנקאי במטבעות שונים.

(i) מדידת החשיפה במטבע יחיד

718(xxxii) הפוזיציה הפתוחה נטו של התאגיד הבנקאי בכל מטבע תחושב על ידי חיבור הפריטים הבאים :

- הפוזיציה נטו במכשירים פיננסיים מיידיים (net spot position) (כלומר, סך כל פריטי הנכסים פחות סך כל פריטי ההתחייבויות, לרבות ריבית צבורה, נקוב במטבע הרלוונטי) ;
- הפוזיציה נטו בעסקאות אקדמה (net forward position) (כלומר, כל הסכומים לקבל פחות כל הסכומים לשלם במסגרת עסקאות אקדמה על שער חליפין, לרבות עסקאות עתידיות של שערי חליפין ועסקאות החלף מט"ח שאינן כלולות בפוזיציה במכשירים פיננסיים מיידיים) ;
- ערבויות (ומכשירים פיננסיים דומים) שיש ודאות לכך שימומשו (וכן, are likely to be irrecoverable).
- הכנסות או הוצאות עתידיות נטו שעדיין לא נצברו אולם גודרו במלואן (לפי שיקול דעתו של התאגיד הבנקאי המדווח) ;
- בהתאם לכללים החשבונאיים, כל פריט אחר המייצג רווח או הפסד במטבעות זרים ;
- שווה-ערך הדלתה נטו של מכלול האופציות על שערי חליפין¹³⁷.

718(xxxiii) פוזיציות ביחידות מטבע משולבות (composite currencies) ידווחו בנפרד, אולם לצורכי מדידת הפוזיציות הפתוחות של התאגיד הבנקאי, ניתן לטפל ביחידות הללו כמטבעות בזכות עצמם או לחלק אותן למרכיביהן על בסיס עקבי. פוזיציות בזהב ימדדו באותו האופן כמתואר בסעיף 718(xLix)¹³⁸.

718(xxxiv) שלושה היבטים מחייבים פירוט נוסף: הטיפול בריבית ובהכנסות והוצאות אחרות; מדידת פוזיציות אקדמה (forward) במטבעות ובהב; והטיפול בפוזיציות "מבניות" (structural).

¹³⁶ זהב יטופל כפוזיציה במט"ח ולא בסחורות מכיוון שהוא דומה למט"ח יותר מאשר לסחורות בתנדטיות של מחירו ובדרך שתאגידים בנקאיים מטפלים בו.

¹³⁷ בכפוף לכך שדרישת ההון בגין גמה ווגה תחושב בנפרד כמתואר בסעיפים 718(Lix) עד 718(Lxii); או לחלופין, אופציות ונכסי הבסיס הקשורים אליהן יחושבו לפי אחת מהשיטות הנוספות המתוארות בסעיפים 718(Lvi) עד 718(Lxix).

¹³⁸ במקרים שבהם זהב הוא חלק מעסקת אקדמה (כמות זהב לקבל או למסור), כל חשיפה לשיעורי ריבית או למט"ח מן הרגל השנייה של החוזה תדווח בהתאם לאמור בסעיפים 709 עד 718(xviii) ו-718(xxxii) לעיל.

הטיפול בריבית, ובהכנסות והוצאות אחרות

718(xxxv). ריבית צבורה (דהיינו, ריבית שהצטברה אולם עדיין לא שולמה) תיכלל בחישוב כפוזיציה. הוצאות נצברות ייכללו גם הן. ריבית עתידית שלא הצטברה אך צפויה להתקבל והוצאות צפויות מראש לא ייכללו בחישוב, אלא במקרה שמדובר בסכומים ודאיים והבנק בחר לגדר אותם. כאשר תאגיד בנקאי כולל בחישוביו הכנסות או הוצאות עתידיות, הוא נדרש לעשות זאת על בסיס עקבי ולא יורשה לבחור רק את אותם תזרימים עתידיים צפויים שיביאו להקטנת הפוזיציה של התאגיד הבנקאי.

מדידת פוזיציות עסקאות אקדמה במטבעות ובוזהב

718(xxxvi). פוזיציות עסקאות אקדמה במטבעות ובוזהב ייאמדו כרגיל לפי שע"ח ספוט בשוק למסירה מיידית (spot market). השימוש בשערי חליפין עתידיים (forward) אינו הולם במקרה זה, מכיוון שהוא יביא לידי כך שאומדני הפוזיציות ישקפו הבדלים נוכחיים בשיעורי הריבית במידה מסוימת. יחד עם זאת, יש לצפות מתאגדים בנקאים המבססים את החשבונאות הניהולית הרגילה שלהם על ערכים נוכחיים נקיים, להשתמש בערך הנוכחי הנקי של כל אחת מהפוזיציות, שנוכחה באמצעות שיעורי הריבית הנוכחיים ונאמדה לפי שערים נוכחיים למסירה מיידית, לצורך מדידת הפוזיציות העתידיות של התאגיד הבנקאי במטבעות ובוזהב.

הטיפול בפוזיציות מבניות

718(xxxvii). פוזיציה מנוגדת במטבע תגן על התאגיד הבנקאי מפני הפסד עקב שינויים בשערי החליפין, אולם לא בהכרח תגן על יחס הלימות ההון של התאגיד הבנקאי. אם התאגיד הבנקאי מחזיק הון הנקוב במטבע המקומי, ומחזיק תיק של נכסים והתחייבויות במט"ח כנגד אותו הון באופן מושלם, היחס הון/נכסים יקטן אם יחול פחות במטבע המקומי. על ידי החזקת פוזיציות חסר במטבע המקומי יכול התאגיד הבנקאי להגן על הלימות יחס ההון שלו, אולם הפוזיציה תוביל להפסד במקרה של ייסוף בערך המטבע המקומי.

718(xxxviii). המפקח רשאי להתיר לבנקים להגן על יחס הלימות ההון שלהם בדרך זו. וכך, כל הפוזיציות שהבנק לקח במטרה לגדר באופן חלקי או מלא כנגד השפעה שלילית של שערי החליפין על יחס ההון שלו - להלן, פוזיציה "מבנית", רשאי התאגיד הבנקאי להוציא מחישוב הפוזיציות הפתוחות נטו במטבעות, כל עוד נתמלאו התנאים הבאים:

- פוזיציות אלו אינן מיועדות למסחר.
- התאגיד הבנקאי קיבל אישור, מראש ובכתב, של המפקח, לאחר שנחה דעתו של המפקח כי הפוזיציה ה"מבנית" שהוצאה מן החישוב אינה משמשת למטרה כלשהי מלבד הגנה על יחס הלימות ההון של התאגיד הבנקאי;
- כל הוצאה של פוזיציה מן החישוב תיושם באופן עקבי, והטיפול בגידור יהא עקבי לכל אורך חיי הנכסים או הפריטים האחרים.

718(xxxix). פוזיציה "מבנית" היא אחת מאלה :

- (1) מכשיר פיננסי שמטרתו להגן על ההשפעה של תנודות בשער חליפין על יחס ההון של הבנק ;
- (2) פוזיציות הקשורות לפריטים שנוכו מהון התאגיד הבנקאי בעת חישוב בסיס ההון, כגון השקעות בחברות בנות שאינן מאוחדות, או השתתפויות ארוכות טווח אחרות הנקובות במטבעות זרים אשר מדווחות בדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי לפי עלותן היסטורית.

(ii) מדידת סיכון שער החליפין בתיק של פוזיציות במטבע חוץ ושל זהב

718(xL). בטל.

718(xLi). הסיכון יימדד לפי המתודולוגיה המקוצרת (shorthand), המטפלת בכל המטבעות באורח שווה.

הסכום הנומינלי (או הערך הנוכחי הנקי) של הפוזיציה נטו בכל מטבע זר ובהב יומר למטבע הדיווח לפי שערים מיידיים (spot rates)¹³⁹. סך הפוזיציה נטו יחושב על ידי חיבור :

- סך הפוזיציות נטו בחסר או סך הפוזיציות נטו ביתר, הסכום הגדול מביניהם¹⁴⁰; ועוד.
- הפוזיציה נטו (בחסר או ביתר) בזהב, ללא קשר לסימן הפוזיציה.

ההון הנדרש יהיה 8% מסך הפוזיציה הפתוחה נטו (ראה דוגמה להלן).

דוגמה למתודולוגיה מקוצרת של סיכון שער חליפין

יין	יורו	ליש"ט	דולר קנדי	דולר ארה"ב	זהב
+50	+100	+150	-20	-180	-35
	+300		-200		35

ההון הנדרש יהיה 8% מהערך הגבוה מבין הפוזיציות נטו בחסר במטבעות, או הפוזיציות נטו

ביתר במטבעות (300) ומהפוזיציה נטו בזהב (35)

$$.335 * 8\% = 26.8$$

718(xLii). בטל.

¹³⁹ כאשר תאגיד בנקאי אומד את סיכון שער החליפין שלו על בסיס מאוחד, ייתכן שבמקרה של אחדות מפעולותיו הקטנות יותר, אין אפשרות טכנית לכלול את הפוזיציות במטבעות המוחזקות בסניף זר או בחברה בת של התאגיד הבנקאי. במקרים אלה, המגבלה הפנימית החלה על כל מטבע תשמש אומדן מקורב לפוזיציות. כל עוד מתנהל מעקב הולם בדיעבד (ex post) אחר הפוזיציות בפועל כנגד מגבלות אלה, יש להוסיף את סכומי המגבלות, ללא קשר לסימן שלהן, לפוזיציה הפתוחה נטו בכל אחד מן המטבעות.

¹⁴⁰ דרך חישוב חלופית, המניבה תוצאה זהה, היא לכלול את מטבע הדיווח כשארית ולקחת את סכום כל הפוזיציות בחסר (או ביתר).

4. סיכון סחורות

סעיפים 718(Lv) עד 718(Lvii) בוטלו^{141 142 143 144 145 146}.

5. טיפול באופציות

718(Lvi). במדידת סיכון המחיר הגלום באופציות, התאגידים הבנקאיים יורשו לבחור מבין מספר גישות חלופיות, באישור המפקח:

- תאגיד בנקאי שרק קונה אופציות¹⁴⁷ רשאי ליישם את הגישה הפשוטה, כמתואר בסעיף 718(Lviii) להלן ;
- תאגיד בנקאי שגם כותב אופציות, מצופה ליישם את אחת מגישות הביניים כמפורט בסעיפים 718(Lix) עד 718(Lxix). ככל שהיקף הפעילות של התאגיד הבנקאי באופציות משמעותי יותר, כן נדרש ממנו ליישם גישה מתוחכמת יותר.

718(Lvii). לפי הגישה הפשוטה, הפוזיציות באופציות ובנכס הבסיס המשוך אליהן, מזומן או עסקת אקדמה (forward), אינן כפופות למתודולוגיה הסטנדרטית אלא מוצאות מן החישוב ("carved out") ויש להחיל עליהן דרישות הון המחושבות בנפרד בגין סיכון שוק כללי וסיכון ספציפי. את דרישות ההון שחושבו בדרך זו יש להוסיף לדרישות ההון עבור הקטגוריה הרלוונטית, הווה אומר, מכשירים הקשורים לשיעורי ריבית, מניות ושער חליפין, כמתואר בסעיפים 709 עד 718(Lv) שיטת דלתה-פלוס משתמשת בפרמטרים של רגישות או "אותיות יווניות" המוצמדות לאופציות כדי למדוד את סיכון השוק הגלום בהן ואת דרישות ההון. לפי שיטה זו, הפוזיציה שוות-ערך דלתה של כל אופציה נעשית לחלק מן המתודולוגיה הסטנדרטית הקבועה בסעיפים 709 עד 718(Lv), ועל הסכום שווה-ערך דלתה מוחלות דרישות ההון הישימות בגין סיכון שוק כללי.

דרישות הון נפרדות מוחלות לסיכונים גמה ווגה של הפוזיציות באופציות.

במסגרת גישת התרחישים (scenario approach) משתמשים בטכניקות סימולציה כדי לחשב שינויים בשווי תיק האופציות עקב השתנות המחיר והתנודתיות של נכסי הבסיס הקשורים לתיק. לפי גישה זו, דרישת ההון בגין סיכון שוק כללי נקבעת באמצעות תא במטריצת התרחישים ("scenario grid") (דהיינו, השילוב הספציפי של שינויים בנכס הבסיס ובתנודתיות) המניב את ההפסד הגדול ביותר. בשיטת דלתה-פלוס ובגישת התרחישים, דרישות ההון בגין סיכון ספציפי מחושבות בנפרד על ידי הכפלת שווה-ערך דלתה של כל אופציה במשקלי הסיכון הספציפיים הקבועים בסעיפים 709 עד 718(xxix).

(i) גישה פשוטה

718(Lviii). תאגיד בנקאי המטפל בטווח מצומצם בלבד של אופציות קנויות יהיה רשאי ליישם את הגישה הפשוטה המפורטת בטבלה להלן על עסקאות מסוימות (particular trade). כדוגמה לאופן החישוב, אם בעליהן של 100 מניות הנאמדות ב-\$10 כ"א מחזיק אופציית מכר (put) שוות-ערך במחיר מימוש של \$11, ההון הנדרש יהיה: $16\% * \$1,000$ (דהיינו, 8% סיכון ספציפי ועוד 8% סיכון שוק כללי) = \$160, פחות הסכום המשקף את הימצאותה של האופציה "בתוך הכסף", $\$100 = (\$11 - \$10) * 100$, כלומר, ההון הנדרש יהיה \$60. מתודולוגיה דומה תוחל על אופציות שנכס הבסיס שלהן הוא מטבע זר, מכשיר הקשור לשיעור ריבית או סחורה.

גישה פשוטה: דרישות הון

פוזיציה	טיפול
Long cash and Long put או Short cash and Long call	ההון הנדרש יהיה מכפלה של שווי השוק של ני"ע המשמש כנכס הבסיס ¹⁴⁸ בסכום ההון הנדרש בגין סיכון ספציפי וסיכון שוק כללי ¹⁴⁹ לנכס הבסיס, פחות הסכום שבו האופציה נמצאת "בתוך הכסף" (אם קיים) ותחום לאפס ¹⁵⁰
Long call או Long put	ההון הנדרש יהיה השיעור הנמוך מבין: (i) מכפלה של שווי השוק של ני"ע הבסיס בסכום ההון הנדרש בגין סיכון ספציפי וסיכון שוק כללי כנגד הבסיס (ii) שווי השוק של האופציה ¹⁵¹

(ii) גישות ביניים

שיטת דלתה-פלוס

718(Lix). תאגיד בנקאי שכותב אופציות יורשה לכלול פוזיציות באופציות המשוקללות לדלתה במסגרת המתודולוגיה הסטנדרטית הקבועה בסעיפים 709 עד 718(Lix). אופציות אלו ידווחו כפוזיציה השקולה למכפלת ערך השוק של נכס הבסיס בדלתה. ואולם, מכיוון שדלתה אינו מכסה במידה מספקת את הסיכונים המתקשרים לפוזיציות באופציות, יידרשו התאגידים הבנקאיים למדוד, בנוסף, את הרגישויות של גמה (המודד את השינוי בדלתה) ושל וגה (המודד את רגישות שווי

147 אלא אם כן כל הפוזיציות באופציות כתובות גודרו על ידי פוזיציות מנוגדות ביתר באותן האופציות בדיוק, ובמקרה זה לא חלה דרישת הון בגין סיכון שוק.

148 במקרים אחדים, כדוגמת שער חליפין, ייתכן שלא ברור איזה צד הוא "ני"ע הבסיס"; במקרה כזה יש לראות כ"ני"ע הבסיס את הנכס שיתקבל אם האופציה תמומש. בנוסף, יש להשתמש בערך הנומינלי לפריטים שבהם שווי השוק של מכשיר הבסיס יכול להיות אפס, לדוגמה: caps and floors, swaptions וכד'.

149 סוגי אופציות מסוימים (לדוגמה, כאשר הבסיס הוא שיעור ריבית או מטבע) אינם נושאים סיכון ספציפי, אולם סיכון ספציפי יחול במקרה של אופציות על מכשירים מסוימים הקשורים לשיעורי ריבית (כגון אופציות על אג"ח תאגידי או על מדד אג"ח תאגידי; ראה את דרישות ההון הרלוונטיות בסעיפים 709 עד 718(xviii) ובמקרה של אופציות על מניות ועל מדדי מניות (ראה סעיפים 718(xix) עד 718(xxix)). דרישת ההון על פי מדידה זו תהיה 8% לאופציות על מט"ח.

150 באופציות שהתקופה הנותרת לפירעונן היא מעל שישה חודשים, מחיר המימוש ישווה למחיר העתידי ולא למחיר הנוכחי. תאגיד בנקאי שאינו מסוגל לבצע חישוב זה חייב להתייחס לסכום "בתוך הכסף" כאפס.

151 כאשר הפוזיציה אינה רשומה בתיק למסחר (דהיינו, אופציות בשערי חליפין מסוימים שאינן שייכות לתיק למסחר), ניתן להשתמש במקום זאת בערך בספרים (book value).

האופציה ביחס לשינוי בתנודתיות) על מנת לחשב את סך דרישת ההון. רגישויות אלו יחושבו בהתאם למודל המרה מאושר או בהתאם למודל תמחור אופציות בבעלות התאגיד הבנקאי, בכפוף לאישור המפקח¹⁵².

718(Lx). פוזיציות משוקללות לדלתה אשר אגרות חוב או שיעורי ריבית משמשים כנכס בסיס ישובצו לרצועות זמן של שיעורי ריבית, כקבוע בסעיפים 709 עד 718(xvii), בהתאם לנוהל הבא. יש להשתמש בגישה דו-רגלית, בדומה לנגזרים אחרים, המחייבת רישום אחד בעת כניסת חוזה הבסיס לתוקפו ורישום שני בעת הגעת מועד הפירעון של חוזה הבסיס. לדוגמה, אופציית רכש (call) שנקנתה בחוזה עתידי לשלושה חודשים ביוני, תיחשב, באפריל, על בסיס ערכה שווה-ערך דלתה, כפוזיציות יתר בעלת תקופה לפירעון של חמישה חודשים, וכפוזיציות חסר בעלת תקופה לפירעון של חודשיים¹⁵³. האופציה הכתובה תשובץ כפוזיציות יתר בעלת תקופה לפירעון של חודשיים, וכפוזיציות חסר בעלת תקופה לפירעון של חמישה חודשים. מכשירים בריבית משתנה בעלי גבולות עליונים או תחתונים (תקרות או רצפות) יטופלו כשילוב של ני"ע בריבית משתנה וסדרה של אופציות מסוג אירופאי. לדוגמה, תאגיד בנקאי המחזיק אג"ח (bond) בריבית משתנה לשלוש שנים הצמודה ל-LIBOR לשישה חודשים עם תקרה של 15%, יטפל באג"ח זו כמו :

- (i) אג"ח אשר נתומחר מחדש בתוך שישה חודשים ; וכן
- (ii) סדרה של חמש אופציות רכש כתובות על עסקה עתידית על שיעורי הריבית (FRA) עם התייחסות לשיעור של 15%, שכל אחת מהן בעלת סימן שלילי במועד שנכס הבסיס של עסקת ה-FRA נכנס לתוקפו, ובעלת סימן חיובי במועד שנכס הבסיס של עסקת ה-FRA מגיע לפירעון¹⁵⁴.

718(Lxi). דרישת ההון בגין אופציות שנכס הבסיס שלהן הוא מניות תתבסס גם היא על פוזיציות משוקללות לדלתה, אשר ייכללו במדד סיכון השוק המתואר בסעיפים 718(xix) עד 718(xxix). למטרות חישוב זה, כל שוק לאומי יטופל כנכס בסיס נפרד. דרישת ההון בגין אופציות על שער חליפין ופוזיציות זהב תתבסס על המתודולוגיה הקבועה בסעיפים 718(xxx) עד 718(xLii). עבור סיכון דלתה, שווה-ערך מבוסס-דלתה נטו של האופציות במט"ח ובהב ישולב במדידת החשיפה לפוזיציה המתאימה במט"ח (או בזהב).

718(Lxii). בנוסף לדרישות ההון האמורות לעיל, הנובעות מסיכון דלתה, יחולו דרישות הון נוספות בגין סיכון גמה וסיכון וגה. תאגידים בנקאיים המיישמים את שיטת דלתה פלוס יידרשו לחשב את גמה ווגה לכל פוזיציה באופציה (לרבות פוזיציות גידור) בנפרד. דרישות ההון יחושבו באופן הבא :

¹⁵² המפקח עשוי לדרוש מתאגיד בנקאי העוסק בסוגים מסוימים של אופציות אקזוטיות (כגון barriers, digitals) או באופציות "בתוך הכסף" הקרובות למועד פקיעתן להשתמש בגישת התרחישים או במודלים פנימיים, שהן שתי גישות העשויות לכלול שיטות שערך מפורטות יותר.

¹⁵³ אופציית רכש לחודשיים על אג"ח עתידית (bond future) שלפיה האג"ח תימסר בספטמבר, תיחשב באפריל כפוזיציות יתר באג"ח, וכפוזיציות חסר בפיקדון לחמישה חודשים, כאשר שתי הפוזיציות משוקללות לדלתה.

¹⁵⁴ הכללים החלים על פוזיציות מנוגדות בקירוב (closely matched) הקבועים בסעיפים 718(xiv) יחולו גם בהקשר זה.

(i) **לכל אופציה בודדת תחושב "השפעת גמה" (Gamma impact) בהתאם לפיתוח טור טיילור (Taylor series):**

$$\text{Gamma impact} = \frac{1}{2} \times \text{Gamma} \times \text{VU}^2$$

כאשר $\text{VU} =$ שונות (variation) נכס הבסיס של האופציה.

(ii) **VU יחושב באופן הבא:**

- באופציות על שיעורי ריבית, אם נכס הבסיס הוא אג"ח (bond), שווי השוק של נכס הבסיס יוכפל במשקלי הסיכון הקבועים בסעיף 718(iv). חישוב שווה-ערך יתבצע כאשר נכס הבסיס הוא שיעור ריבית, שוב בהתבסס על השינויים המשוערים בתשואה המתאימה, לפי סעיף 718(iv);

- באופציות על מניות ומדדי מניות: שווי השוק של הבסיס יוכפל ב-8%¹⁵⁵;

- באופציות מט"ח וזהב: שווי השוק של הבסיס יוכפל ב-8%;

(iii) **למטרות חישוב זה, יש להתייחס לפוזיציות הבאות כאל פוזיציות בעלות אותו נכס בסיס:**

- עבור שיעורי ריבית, כל רצועת זמן¹⁵⁶ כמפורט בסעיף 718(iv)¹⁵⁷;

- עבור מניות ומדדי מניות, כל שוק לאומי;

- עבור מט"ח וזהב, כל צמד מטבעות וזהב;

(iv) **לכל אופציה בעלת אותו נכס בסיס תהיה השפעת גמה שהינה חיובית או שלילית. השפעות גמה נפרדות אלו יחוברו, כך שלכל נכס בסיס תתקבל השפעת גמה נטו חיובית או שלילית. רק השפעות גמה נטו השליליות ייכללו בחישוב דרישות ההון.**

(v) **סך ההון הנדרש כנגד גמה יהיה הסכום המתקבל מסיכום אריתמטי של הערכים המוחלטים של השפעות גמה שליליות נטו, על פי החישוב לעיל.**

(vi) **עבור סיכון תנודתיות, התאגידים הבנקאיים יידרשו לחשב את דרישות ההון על ידי הכפלת סכום ערכי הווגה לכל האופציות על אותו הבסיס, כמוגדר לעיל, בשינוי פרופורציונאלי של התנודתיות בשיעור של $\pm 25\%$.**

(vii) **סך דרישת ההון בגין סיכון וגה יהיה הסכום המתקבל מסיכום אריתמטי של הערכים המוחלטים של דרישות ההון הנפרדות שחושבו עבור סיכון וגה.**

¹⁵⁵ בכללי היסוד הקבועים כאן בנוגע לאופציות על שיעורי ריבית ועל מניות, אין משום ניסיון ללכוד סיכון ספציפי בחישוב דרישות ההון כנגד גמה. אולם, רשויות הפיקוח בכל מדינה רשאיות לדרוש מתאגידים בנקאיים ספציפיים לעשות כן.

¹⁵⁶ יש לשבח את הפוזיציות לסולמות נפרדים של תקופות לפירעון, לפי מטבע.

¹⁵⁷ תאגיד בנקאי המיישם את שיטת המחיימ (duration method) ישתמש ברצועות הזמן הקבועות בסעיף 718(vii).

גישת התרחישים

718(Lxiii). תאגיד בנקאי מתקדם רשאי לבסס את דרישת ההון בגין סיכון שוק בתיקי האופציות ופוזיציות הגידור הקשורות אליהן על ניתוח מטריצת תרחישים (*scenario matrix analysis*). בשיטה זו, קובעים טווח קבוע של שינויים במקדמי הסיכון של תיק האופציות ומחשבים את שווי תיק האופציות בנקודות שונות לאורך המטריצה. לצורך חישוב דרישת ההון, התאגיד הבנקאי ישערך את שווי תיק האופציות באמצעות שימוש במטריצות המבטאות שינוי סימולטאני הן בשער או במחיר של נכס הבסיס של האופציות והן בתנודתיות השער או המחיר. מטריצה שונה תחושב עבור כל נכס בסיס, כמוגדר בסעיף 718(Lxii) לעיל. כחלופה, ובאישור המפקח, תאגידים בנקאיים המנהלים מסחר משמעותי באופציות יורשו, בהתייחס לאופציות על שיעורי ריבית, לבסס את החישוב על שש קבוצות של רצועות זמן, לפחות. כאשר מיישמים שיטה זו, אין לצרף למעלה משלוש רצועות זמן, המוגדרות בסעיפים 718(iv) ו-718(vii), לקבוצה יחידה.

718(Lxiv). על התאגיד הבנקאי לאמוד את האופציות ואת פוזיציות הגידור הקשורות אליהן על פני טווח מוגדר מעל ומתחת לשווי השוטף של נכס הבסיס. הטווח לשיעורי ריבית תואם לשינויי התשואה המשוערים המפורטים בסעיף 718(iv) תאגידים בנקאיים המיישמים את השיטה החלופית לאופציות על שיעורי ריבית, כמפורט בסעיף 718(Lxiii) לעיל, ישתמשו, לכל קבוצה של רצועות זמן, בשינויי התשואה המשוערים הגבוהים ביותר החלים על הקבוצה שאליה שייכות רצועות הזמן¹⁵⁸. הטווחים האחרים הם $\pm 8\%$ למניות¹⁵⁵, ו- $\pm 8\%$ למט"ח וזהב. לכל קטגוריות הסיכון, יש להשתמש בשבע תצפיות לפחות (לרבות התצפית הנוכחית) כדי לחלק את הטווח למרווחים שווים.

718(Lxv). הממד השני של המטריצה גורר שינוי בתנודתיות השער או המחיר של הבסיס. ברוב המקרים, יהיה די בשינוי יחיד בתנודתיות השער או המחיר של נכס הבסיס בשיעור $+25\%$ ו- -25% . אולם, בהתאם לנסיבות, עשוי המפקח לדרוש מן התאגיד הבנקאי להשתמש בשינוי תנודתיות בשיעור אחר ו/או שנקודות ביניים על המטריצה תחושבנה.

718(Lxvi). לאחר חישוב המטריצה, כל תא יכיל את הרווח נטו או ההפסד נטו של האופציה ונכס הבסיס המגודר. ההון הנדרש כנגד כל אחד מנכסי הבסיס יהיה ההפסד הגדול ביותר הכלול במטריצה.

718(Lxvii). יישום של ניתוח תרחישים בתאגיד בנקאי מסוים טעון את אישור המפקח, במיוחד בהתייחס לדרך המדויקת של בניית הניתוח. תאגיד בנקאי המיישם ניתוח תרחישים כחלק מן המתודולוגיה הסטנדרטית יהיה כפוף לביצוע בדיקת תקיפות על ידי המפקח, ויעמוד באותם תקנים איכותיים שבסעיפים 718(Lxxiv) ו-718(Lxxv) ההולמים את אופי העסק.

718(Lxviii). בטל.

¹⁵⁸ אם, לדוגמה, מצרפים בין רצועות הזמן 3 עד 4 שנים, 4 עד 5 שנים ו-1 עד 7 שנים, שינוי התשואה בשלוש רצועות הזמן הללו יהיה 0.75.

718(Lxix). בנוסף לסיכוני האופציות הנזכרים לעיל, הוועדה מודעת לסיכונים נוספים המתקשרים לאופציות, כגון רו' (שיעור השינוי בערך האופציה ביחס לשיעור הריבית) ותטא (שיעור השינוי בערך האופציה ביחס לזמן). אף שאין הוועדה מציעה שיטת מדידה לסיכונים אלה בעת הנוכחית, היא מצפה מתאגידים בנקאיים העוסקים באופציות בהיקף משמעותי, לכל הפחות, לעקוב מקרוב אחר סיכונים אלה. בנוסף, תאגידים בנקאיים יורשו לשלב רו' בחישובי ההון שלהם כנגד סיכון שיעורי ריבית, אם ירצו לעשות כן.

ד. סיכון שוק - גישת המודלים הפנימיים

718(xcviii) - 718(Lxx). טרם אומץ¹⁵⁹ 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171

עדכונים

תאריך	פרטים	גרסה	חוזר 06 מס'
20/6/10	חוזר מקורי	1	2268
15/5/12	עדכון	2	2337
30/5/13	עדכון	3	2382

- 159 בטל.
- 160 בטל.
- 161 בטל.
- 162 בטל.
- 163 בטל.
- 164 בטל.
- 165 בטל.
- 166 בטל.
- 167 בטל.
- 168 בטל.
- 169 בטל.
- 170 בטל.
- 171 בטל.